

DARBININKAS

Vol. LXXXII, Nr. 32
Rugpjūtis - August 22, 1997

PERIODICALS
Postage paid at Brooklyn, N.Y.

341 Highland Blvd.
Brooklyn, N.Y. 11207

Kaina
\$1.00

LIETUVOJE ir apie LIETUVĄ

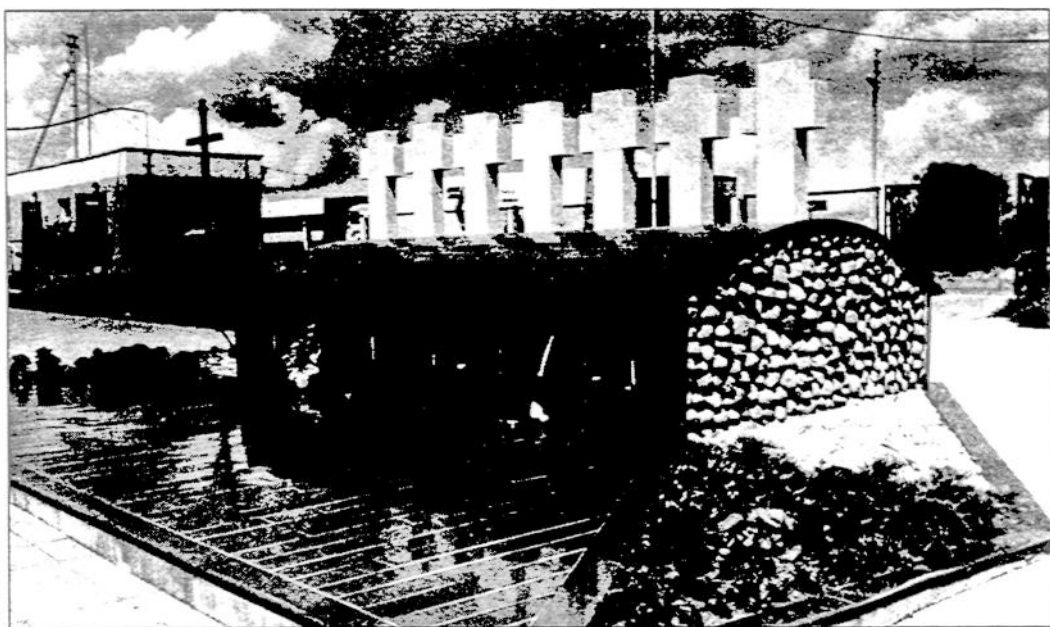
- Nacių nusikaltėlius persekiojantis Simon Wiesentahl centras pargino pasaulio žydus boikotuoti Lietuvoje rengiamą šios tautos išminčių, Talmudo tyrinėtojo Gaono Elijahu 200-ųjų mirties metinių minėjimą. Centro vadovas Efraim Zuroff pareiškė, kad žymių žmonių iš Izraelio ir JAV žydų bendruomenės atstovų dalyvavimas renginiuose Vilniuje "sumenkina pastangas priversti Lietuvą dorai pripažinti savo žudikišką praeitį ir bus lietuvių išnaudotas savo siekiui tapti NATO ir ES nare".

- Seimo narys Emanuelis Zingeris įsitikinęs, kad Gaono minėjimas Lietuvoje įvyks. Pasaulyje yra daug ir įvairių žydų organizacijų, ir kai kurių jų nuomonė gali skirtis nuo Efraim Zuroff nuomonės. Į minėjimą Lietuvoje turėjo atvykti ir pasaulio žydų kultūros, ir akademių sluoksnių atstovų, ir įtakingų religijų vadovų. Buvo laukiama oficialiai pakviesto Izraelio kultūros ministro, kuris buvo davęs sutikimą. Turėjo atvykti nemažai Gaono palikuonių. Kuomet Klaipėdos universitetas ir Tumo Manno centras Nidoje surengė konferenciją, skirtą holokaustui, dalyvavo visi pakviestieji žymiausi istorikai iš įvairių pasaulio šalių.

- Lietuvoje žydų kultūra 50 metų buvo naikinama. Prieš tai milžinišką žydų kultūros palikimo dalį išsivežė naciai į Vokietiją. Gaono metinės yra pasaulio kultūrininkų pastangos išsaugoti tragiškai sustabdytą Lietuvos žydų kultūros palikimo tęstinumą. Seimo nario Emanuelio Zingerio nuomone, toks boikotas būtų suprantamas gal tik tuo atveju, jei Lietuvos prokuratūra nebūtų parengusi kaltinimo Aleksandrui Lileikiui. Netrukus bus pataisytas baudžiamasis kodeksas, ir Aleksandrui Lileikiui, nepaisant silpnos jo sveikatos, bus įteikta kaltinamoji išvada. Prokuratūra pranešė Emanueliui Zingeriui, kad Aleksandras Lileikis pasirašė 75 žmonių pavardžių sąrašą. Visi jie, išskyrus vieną, buvo sušaudyti. Archyvuose surastas ir lietuvių, kurie gelbėjo žydus, sąrašas. Jie suimti ir persiųsti į Vilniaus sunkių darbų kalėjimą.

- Rugpjūčio 12 d. generalinės prokuratūros ir valstybės saugumo pareigūnai sulaukė Seimo Centro frakcijos narį Audrių Butkevičių, kai jis paėmė 15 tūkst. USD iš bendrovės "Dega" prezidento. Prokuroras mano, kad šie pinigai buvo gauti už pažadą tarpininkauti baudžiamojos byloje. Ši byla iškelta dėl mazoito pirkimo sandėrio, sudaryto tarp akcinės bendrovės "Lietuvos energija", privačios bendrovės "Dega", JAV naftos korporacijos "Mobil Sales and Supply Corporation" bei firmos "Crown Trade". Butkevičius tvirtina, kad jis tuos pinigus skolinosi. Teisėsaugos pareigūnai kreipsis į Seimą, prašydami leisti iškelti baudžiamąją bylą Seimo nariui Audriui Butkevičiui. Nepriklausomybės akto signataras Audrius Butkevičius buvo krašto apsaugos ministru penkiose pirmosiose Lietuvos Respublikos Vyriausybėse.

MEDININKŲ TRAGEDIJOS SUKAKTIS: GĖLĖS, SKAMBŪS ŽODŽIAI IR ... NEIŠTIRTA BYLA

Paminklas Medininkų pasienio posto pareigūnams, nužudytiems 1991 metų liepos 31-ąją dieną.

V. Kapočiaus nuotr.

Liepos 31 d. Vilniuje paminėtos Medininkų tragedijos šeštosios metinės.

Gėlių puokštės buvo padėtos prie Medininkų pasienio poste iškilusio juodo marmuro memorialo su septyniais baltais kryžiais, kurie primena, jog 1991 metų liepos 31-ąją čia nužudyti Lietuvos pareigūnai - Mindaugas Balavakas, Juozas Janonis, Algimantas Juozakas, Algirdas Kazlauskas, Antanas Musteikis, Stanislovas Orlavičius. Ričardas Rabavičius tą naktį buvo sunkiai sužeistas ir po dviejų dienų mirė ligoninėje. Liko tik vienas kraupiosios tragedijos liudytojas - mūiltininkas Tomas Šernas, taip pat dalyvavęs minint lemtingąją

sukaktį.

Kreipdamasis į ceremonijos dalyvius, Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis pabrėžė neabejojant, kad šis nusikaltimas bus ištirtas. Jis priminė, jog Rusijos prezidentas Borisas Jelcinas yra pažadėjęs išduoti nusikaltėlius, kurie Medininkuose nužudė Lietuvos pareigūnus. Buvo pateiktas ir nusikaltėlių sąrašas, tačiau Rusija pareikalavo, kad būtų sudaryta dvišalė teisinė pagalba sutartis. Pasirašius šį dokumentą, Rusijoje jis tik po kurio laiko buvo ratifikuotas.

Kaip žurnalistas teigė V. Landsbergis, LDDP valdymo metais buvo sakoma, kad Rusija delsia spręsti šį klausimą. "Mūsų

pareigūnai nepasiekė to, kad pagaliau jiems būtų leista apklausti įtariamuosius", - kalbėjo Seimo pirmininkas.

Tik nuo balandžio mėnesio turime veikiančią prokuratūrą, kuri ėmėsi daugybės užmarintų, užšaldytų arba į lentynas sudėtų bylų. Dabar Generalinės prokuratūros vadovybė yra veikli ir reiki, todėl aš neabejoju, kad ši byla bus traktuojama kaip labai svarbi", - sakė V. Landsbergis.

Kita vertus parlamento vadovo teigimu, ši byla bus ištirta, "jeigu nesusidursime su kokiomis nors neperžengiamomis kliūtimis". "Reikia suprasti, kad tai - dviejų valstybių reikalas", - kalbėjo Seimo pirmininkas.

VERIASI NAUJOS VALDININKŲ KORUPCIJOS AUKŠTUMOS

Vytautas Rubavičius

Lietuvos Respublikos Prezidentas po bankininko G. Konopliovo savižudybės pasakė, jog tai esanti vieno bankininko ir vieno banko tragedija. Kas patarė Prezidentui šitaip suformuluoti savo atsisveikinimą su senu pažįstamu ir bendradarbiu, nežinoma. Gal pačiam valstybės vadovui nesąmoningai prasiveržė noras kuo greičiau atsiriboti nuo buvusio pažįstamo, kurio mirtis savotiškai praskleidė širmą, dengusią valstybinių nusikaltimų, pinigų plovimo, bankų "tuštėjimo" mechanizmus. Valstybės vadovas, teigdamas, esą tai vieno banko reikalas, apsimeta nematęs, jog "Tauro" bankas vien valstybei, kurios gerove ir privalo rūpintis Prezidentas, liko skolingas apie 100 mln. litų. Tačiau jau seniai pastebėta, jog šimtai milijonų valstybės litų ar dolerių visiškai neįaudina valstybės pareigūnų, net paties Prezidento. Šiuo metu visi lyg susitarę spaudžioje aptarinėja 17 mln. ekių paskolos likimą. Sutariama, jog pinigai buvo išplauti, jog pagrindiniai paskolos skyrimo "žinovai" yra buvęs premjeras A. Šleževičius, buvęs Lietuvos banko vadovas K. Ratkevičius ir dabartinis Lietuvos banko vadovas R. Šarkinas (buvęs finansų ministras). Tačiau kaltų lyg ir nėra, nes buvęs kolektyvinis (neva) sprendimas. Jeigu sudėtum ir vieną daiktą R. Šarkino pastarųjų kelių metų pasisakymus "Tauro" banko ir paskolų jam skyrimo tema, turė-

tume stebėtiną lietuviškosios melologijos traktatą. Tikrų tikriausias postmodernizmas, kada visiškai nesiūpinama, kaip tavo teiginiai atitinka realijas. Teiginiai pridengia realijas, apie kurias nekalbama. O realijos labai aiškios - kaip kuo daugiau išvogti valstybės pinigų. Juk spauda jau seniai rašė apie įtartinus paskolų skyrimus, tačiau valstybės vyrai buvo ramūs, skiriami tiems, kuriems ir reikia. R. Šarkinas įtinka ir dabartinę valdžią (buvę paaukštintas), tik nežinia, dėl ko - ar dėl savo "finansinių" maitintojo sugebėjimų, ar dėl to, kad ne vieną žymų valdantįjį laikant savo kablyuko. Juk kelia nuostabą paprastam gyventojui konservatorės E. Kunėvičienės (neseniai nudegusios pirštus su buvusiu proteže finansų ministro R. Matiliausku) parama dabartiniam Lietuvos banko vadovui. 17 mln. ekių skandalas lyg ir pridengia ar daro nereikšmingą kitą skandalą - tas pats R. Šarkinas (matyt, banko valdybos "pavidalu") "Tauro" bankui gelbėti skyrė ar ne 14 mln. litų. Po kelių savaičių bankas žlugo, o Lietuvos banko vadovas viešai džiaugiasi, jog tam bankui iškeliamas bankroto byla ir, pardavus pastatus, valstybė tuos paskolintus milijonus atgausianti. Niekaip, na, niekaip nesuprantu įžymiojo bankininko logikos. Kokia kompetencija reikia pasižymėti, kad visiškai nemokiam bankui skirtum papildomus milijonus prieš pat jo

žlugimą. Vadinas, Lietuvos bankas visiškai neprižiūri komercinių bankų, nežino jų tikrosios būsenos (o tai juk viena pagrindinių Lietuvos banko priedermių). Jau vien už tai vertėtų Lietuvos banko vadovą ne tik atleisti, bet ir patraukti baudžiamon atsakomybėn, - jis aplaidžiai vykdė savo pareigas, ir dėl to valstybei padaryta žalos. Bankininkas seimininkams teisinasi, jog tie pinigai sugrišą pardavus pastatus. Ir Seimo finansiniai protai sutinka su tokiu argumentu. Tačiau juk tie parduodami pastatai būtų padengę dalį ES 17 mln. ekių paskolos, jei nebūtų aferistams įteikta dar keliolikos milijonų litų dovanėlė. Bankas, kaip dabar jau visi prisipažįsta, vis tiek būtų subliūškęs. Tik dar anksčiau. Akivaizdu, jog Lietuvos bankas norėjo bent kiek pratępti, kad susikurtų savo elgesio strategiją ir 17 mln. ekių, ir kitų aferų atžvilgiu. O gal kad ir "pataisyti" kai kuriuos dokumentus. Netikrų valstybinių nežienukai. Visi puikiai išmano valstybinių aferų mechanizmus (tik atkreipti dėmesį, kaip premjerai draugiškai vengia komentuoti savo pirmtakų veiklą), juolab kad jie jau aprašyti spaudoje. Dešimčių ir šimtų milijonų aferos galimos tik palaiminus aukščiausios valstybės galvoms. Minėti 14 mln. valstybės litų pratęsė agoniją porą savaičių. Ar ne pernelyg brangiai Lietuvos mokesčių mokėtojams kainavo Lietuvos banko apsišvarinimas? O gal ne tik Lietuvos banko, jei Seimas labai santūriai reagavo į vaikiškus Lietuvos banko vadovo paistalus. Ir vėl galima pradėti galvoti apie nepartinį suinteresuotumą (nukelta į 2 psl.)

ARTĖJA PREZIDENTŲ SUSITIKIMAS - PLEČIASI DALYVIŲ RATAS

Rugsėjo pradžioje Vilniuje rengiamoje tarptautinėje konferencijoje tautų sambūvio klausimais dalyvaus daugiau valstybių vadovų nei buvo skelbta anksčiau.

Iki šiol buvo pranešama, kad rugsėjo 5-6 dienomis vyksiančioje konferencijoje "Tautų sambūvis ir geri kaimynų santykiai - saugumo ir stabilumo Europoje garantas" sutiko dalyvauti Lietuvos, Lenkijos, Latvijos, Estijos, Suomijos, Ukrainos ir Baltarusijos Prezidentai bei Rusijos Mi-

nistras pirmininkas. Prezidento referentas, konferencijos organizacinio komiteto narys Petras Vaitiekūnas Eltai patvirtino, kad aukštų svečių Vilniuje bus daugiau nei skelbta, tačiau kol kas jis atsisakė išvardinti, kokie kitų valstybių vadovai atvyks į Vilnių ir kiek jų bus iš viso.

Neoficialiomis žiniomis, į Vilniaus tarptautinę konferenciją be jau anksčiau minėtų taip pat pat ketina atvykti Čekijos, Vengrijos, Bulgarijos, Rumunijos ir Slovakijos Prezidentai.

ELTA

ALGIRODO BRAZAUSKO LAIŠKAS BALTARUSIJOS PREZIDENTUI

Lietuvos Prezidentas Algirdas Brazauskas Baltarusijos vadovui Aleksandrui Lukašenkai nusiuntė laišką, kuriame, be kita ko, pareiškė susirūpinimą spaudos persekiojimo faktais kaimyninėje valstybėje. A. Brazauskas sakė, kad laišką A. Lukašenkai primena neatimamą žurnalistų teisę gauti ir platinti informaciją. Pasak Prezidento, atkreipiamas A. Lukašenkos dėmesys, kad ne vienoje demokratinėje valstybėje žurnalistai nėra persekiojami už savo pažiūras. Manau, kad tokia nuostata bus deramai įvertinta Minske, vyli Lietuvos vadovas. A. Brazauskas informavo A. Lukašenką rugpjūčio 13 d. gavęs Baltarusijos saugumo institucijų suimto Rusijos visuomeninės televizijos žurnalisto Pavelo Šeremet motinos Liudmilos Šeremet laišką. Prezidentas sakė, kad L. Šeremet laišką yra labai graudus. A. Brazauskas mano, kad Baltarusijos valdžia turėtų atidžiau išnagrinėti žurnalistų sulaukymo medžiagą. Kaip jau skelbta, P. Šeremetas ir dar du jo ben-

dradarbiai buvo baltarusių pasieniečių suimti ir apkaltinti neteisėtu Baltarusijos ir Lietuvos sienos perėjimu. Patys suimtieji teigė, kad jie nepažeidė sienos su Lietuva, o filmavo reportažą apie kontrabandininkus, patenkančius į Baltarusijos teritoriją.

Lietuvos pareigūnai atmetė Baltarusijos tvirtinimus, esą žurnalistai buvo sulaukyti po Lietuvos pasieniečių pranešimo apie sienos pažeidimą. Pažymėta, kad Lietuvos pareigūnai žurnalistams priekaištų neturi. L. Šeremet laišką A. Brazauskui paragino įkreipti į Baltarusijos valdžią prašant suimtųjų žurnalistų bylą perduoti Lietuvos teisėsaugos institucijoms, kadangi formali dingstis ją iškelti buvo Baltarusijos ir Lietuvos sienos pažeidimas.

P. Šeremetas viliasi, kad kompetentingos Lietuvos institucijos objektyviai ištirs bylą ir teismas paskelbs teisingą nuosprendį. Suimtieji P. Šeremetas ir jo bendradarbiai yra Baltarusijos piliečiai.

LR

Naujai išrinktas Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pirmininkas Vytautas Kamantas (dešinėje) ir buvęs PLB valdybos pirmininkas Bronius Nainys.

K. Miklo nuotr.

REPETUOJAMA TAIKOS ĮVEDIMO MISIJA

Rugpjūčio 17 d. Ruklos kariuomenės poligone prasidėjo pratybos "Amber Hope-97" ("Gintarinė viltis-97"). Jose dalyvauja Lietuvos, Danijos ir Lenkijos kariai. Pratybos vyks visą savaitę. Pratybos "Amber Hope" rengiamos trečią kartą. Prieš dvejus metus jose dalyvavo lietuvių ir amerikiečių kareiviai, o pernai, kaip ir šiemet, - lietuviai, danai ir lenkai.

Svarbiausias "Amber Hope" pratybų tikslas - parengti karius atlikti taikos įvedimo misiją.

Pratybose bus sukurta situacija, kai viename regione esančios tam tikros valstybės yra draskomos vidinių ir tarpusavio konfliktų istoriniu, etniniu ir religiniu pagrindu. Tarptautinė bendruomenė nusprendžia padėti šioms valstybėms įvesti taiką.

Vieni kariai atliks konfliktuojančių valstybių kariuomenių vaidmenį, kiti bus taikdariai. Pratyboms vadovaus Lietuvos karininkai. Jas stebės Latvijos, Vokietijos ir Ukrainos kariuomenių atstovai.

ELTA

DIDĖJA KELIAUJANČIŲ LIETUVIŲ SKAIČIUS

Turizmo agentūrų žiniomis, nuo 1996 metų daugėja keliaujančių užsienį Lietuvos gyventojų. Viena iš turizmo bendrovių - "Interservis" - šiemet autobusais į užsienį vežė 50% daugiau turistų nei pernai. Autobusais keliauja ir turtingi žmonės, ir bedarbiai. Bendrovė vežė ir 1.5 metų keleivį, ir 90 metų senuką. 1996 m. Lietuvos gyventojai į užsienį vyko 2.86 mln. kartų, tai

yra daugiau kaip po vieną kartą vienam suaugusiam Lietuvos gyventojui. Populiariausias yra iki 2000 litų kainuojančios kelionės. Dauguma renkasi kelionę autobusu, nes taip pigiau. Labiausiai pamėgtos kelionės į Ispaniją bei į priklausančias Balearų ir Kanarų salas, taip pat Italiją, Kiprą bei Turkiją. Į Turkiją jau nebevažinėjama komerciniais (nukelta į 8 psl.)

VERIASI NAUJOS VALDININKŲ KORUPCIJOS AUKŠTUMOS

(atkelta iš 1 psl.)

suotųjų klaną, kuris publikai pasirodė susiskirstęs į priešingas stovyklas. Atrodo, turėjome tiek daug bankinių istorijų: vien jau bankrutavusio "Nidos" banko ryšiai su teisėsaugos organais ko verti, - iš jų daug ko galėtume pasimokyti. Tačiau pakvimpau naujais milijonais - ir baisiai vangūs darosi politikai, teisėsaugininkai, o ir valstybės vadovai staiga ima postringauti apie vieną žmogų, vieną atvejį ir būtinybę einant į ES ir NATO gražinti valstybės įvaizdį. Ir išties gražus įvaizdis: paprasti mokesčių mokėtojai ir spauda nepalaujamai gražina valstybės įvaizdį, o valdininkai ir Valstybės vadovai - gražina savo gyvenimą.

Stebėtinai politinių priešininkų sutarimas

R. Šarkina puolė ginti ne tik E. Kunėvičienę, tačiau ir pats Prezidentas. GINANČIŲJŲ politinis spektras ir "svoris" rodo pagrindinio mūsų bankininkų reikšmę finansiniuose įtakingųjų sferų žaidimuose. Prezidento reakcijos dažnokai atrodo keistos. Juk jau, atrodo, buvo galima pasimokyti iš buvusio premjero A. Šleževičiaus gynimo istorijos ir nebesivelti į pačią Prezidento instituciją diskredituojančias "operacijas", tačiau, matyt, pernelyg svarbūs tam tikriems sluoksniams paliešti dalykai. Teisėsaugos organai taip pat puikiai suvokia vyksmo svarbą. Užduotis aiški - kuo mažiau atskleisti

tikrųjų aferų "mechanizmą" ir su jais susijusių politikų bei žymių verslininkų, kuo daugiau suversti jau "apsižvėčiusiems" veikėjams - a. a. G. Konopliovui, J. Urkai ir dar keliems. Juk jau vien G. Petrko "gaudymo" istorija rodo, kaip mūsų vidaus reikalų vadovai stengiasi su-sigražinti išvogtus milijonus. VR ministras anksčiau įtikinėjęs, jog pabėgėlis sugrįšias į savo vestuves, dabar aiškina apie jam žinomą dumblą, kuriame tas plaukioja. O jau vienas kitą paneigiantys pasisakymai apie "Tauro" banką ko verti. Net toks konservatorių prijaunantis dienraštis kaip "Lietuvos aidas" stebėjosi ministro kulnaviršiais. Atrodytų, sąmoningai ruošiamasi Prezidento rinkimams: siekiama diskredituoti konservatorių vadovybę. Kultūros ministro erotiniai žaidimai, pasisakymai ir pasidemonstravimai dalį nuosaišios inteligentijos tikrai priverstė nusisukti nuo konservatorių. Suprantama, pritraukė tokių, kurie pajuto progą pasipelninti. O istorija su Šilalės policijos komisaru, sadistiškai mušusiu žmones, besijautusiu rajone absoliučiu valdovu! Buvo nubauti tiesą apie savo vadovą sakę pavaldiniai, o ministras palaimino tolesnę šio valstybės diskredituojančio pareigūno veiklą. Po kelių dienų Generalinė prokuratūra konservatorių apgintajam iškėlė baudžiamąją bylą. Ką Šilalės rajono elektoratas, ilgą laiką kentėjęs policijos vadovo smur-

tavimus, dabar galvoja apie konservatorių vidaus reikalų ministrą ir apie konservatorių partijos kandidatą, - nesunku numanyti. O kur dar stulbinantis sveikatos apsaugos ministro J. Galdiko "konspiraciniai" žaidimai ir demagogija, suskaldžiusi gydytojų sluoksnį. Į paviršių išplaukė stebėtinai demagogai ir prisitaikėliai. Spaudoje gausu įvairiausių sričių medikų protestų prieš ministerijos gelmėse sukurpiamus įsaky-mus ir parodomąsias gaires. Ir jokios reakcijos.

Nesakau, jog visi tiesiogiai susies tuos partijos veikėjus, tačiau konservatorių populiarumo tikrai nepridės. Partinė kadrų politika yra neišvengiamai korupcinė. Atrodo, šitai jau savo laiku įrodė buvę komunistai, tačiau Lietuvoje asmeniniai interesai yra daug stipresni už bet kokias pamokas. Konservatorių kandidatas gali pagūžti pečiai, pasišaipyti, tačiau vis dėlto visi dabartiniai skandalai turi ir būsimų Prezidento rinkimų "aspektą". Kol kas neaišku, kas iš tikrųjų rungsis dėl Prezidentūros. Tačiau beveik galima tvirtinti, jog jei V. Adamkui bus leista kandidatuoti, tai pats rimčiausias jo oponentas galėtų būti tik G. Vagnorius. "Seniai" išties daugeliui pabodo. Ypač jei G. Vagnorius prieš rinkimus efektingai "paaukotų" keletą vyriausybinių giminių, kitaip tariant, parodytų "geležinės" rankos mostą. Tačiau, atrodo, šiuo metu konservatoriai (tiksliau, valdantysis "daugpartinis" klanas) turi savo rankose visą realią valdžią ir visiškai nesijaudina dėl būsimų rinkimų baigties.

Vasaros triušas. Ignalinos raj., Stripeikių kaimas.

V. Kapočiaus nuotr.

skurdžiausiai, o kuris - geriausiai? Kam skiriamos dar papildomos privilegijos?

Atrodė, kad labiausiai kenčiantys yra pensininkai, kurių vidutinė pensija yra 230 litų (vidutinė alga 750 lt be mokesčių). Bet paskutinio mėto tyrimai rodo, kad šeimos su vaikais - ypač, jei nedidelės pajamos, ar kas tampa bedarbiu - yra mažiausiai socialiai apgintos. Ir pati sunkiausia padėtis - jaunos šeimos su vaikais. Pensininkai rikiuojasi antroje eilėje.

Yra tam tikri visiškai skurstantys - net neturintys teisės į pensiją - sluoksniai, bet tokių žmonių nedaug. Vėlgi pensininkų yra vos ne ketvirta dalis Lietuvos, tad net ir 10 litų pakėlus pensijas, reiktų skirti papildomai 10 milijonų lt per mėnesį ir 120 milijonų per metus. Tai suma, kurią reikia surinkti iš tu pačių šeimų su vaikais ir dirbančių žmonių. Jei didėtų realūs uždarbiai, tai - aišku, ne ta pačia proporcija - didėtų ir pensijos. Jei visi gyvensime geriau, geriau gyvens ir pensininkai. Prieš tai įsivažiavau į privilegijas. Privilegijuotosios pensijų sistemos tam tikroms gyventojų grupėms buvo priimtoms dar aname Seime. Norėčiau iš konservatorių, kad jie ryžtingiau tas privilegijas naikintų, nes specialiosios pensijos yra neproporcingai didelės. Pavyzdžiui, kariam ir teisėsaugos pareigūnams. Jie gauna, aišku, ne iš SODROS, o iš valstybės biudžeto, bet socialinio teisingumo požiūriu tai ne taip svarbu. Yra 1-ojo ir 2-ojo laipsnio pensijos, kurios turėjo būti duodamos tik labiausiai nusipelnusiems Lietuvos žmonėms, bet paskutiniu metu jas dalino vos ne kam pakliuvo. Atrodo, kad konservatoriai šių pensijų kiekį mažins - tai labai gera kryptis. Tačiau galvojama apie specialias pensijas valdininkams. Tokiu atveju reikėtų šią pensiją mokėti ir mokytojams, dalinai gydytojams (tiems, kurie nesiverčia privačia praktika). Tai būtų labai brangi sistema. Gal geriau eiti kitu keliu - kurti pensijų fondus.

GALCHUS & GORDON, advokatai, patarnauja sekančiuose teisiniuose reikaluose: nelaimingi atsitikimai, nekilnojamas turtas, imigracija, DWI and all criminal. Virš 20 metų patirtis. Parūpinamas lietuvių k. vertėjas. Konsultacija nemokamai. Galchus & Gordon, 39-07 Bell Blvd., Bayside, NY 11361. Tel.: 718 229-2629.

JONAS V. STRIMAITIS, advokatas, patarnauja teisiniuose ir imigraciniuose reikaluose. Advokatas kalba ir lietuviškai. 134 West St., Simsbury, CT 06070. Tel. (860) 651-0261.

SHALINS FUNERAL HOME, Inc., 84-02 Jamaica Ave. (prie Forest P'way St.), Woodhaven, N.Y. 11421. Suteikia garbingas laido-tuves. Koplyčios parūpinamos visose miesto dalyse. Tel. 296-2244.

BUYUS FUNERAL HOME. Mario Teixeira, Jr. laido-tuvių direktorius, Newark office: 426 Lafayette St. (Cor. Wilson Ave.). Tel. 344-5172. Paruošiamos garbingos laido-tuvės. Modernios kop-lyčios, oras šaldomas. Daug vietos automobiliams pastatyti.

JUOZO ANDRIUŠIO Real Estate, namų pardavimas, visų rūšių apdraudimai, Income Tax pildymas. Įstaiga veikia naujoje vietoje - OHLETT-RUGGIERE, Inc., 89-11 Jamaica Ave., Woodhaven, NY. Tel. 847-2323 (namų tel. 847-4477). Įstaigą krepiančias paminėti, kad esate ar norite būti J. Andriušio klientais.

VYTAUTAS BELECKAS IR SŪNUS JONAS, sav. Winter Garden Tavern, 1883 Madison St., Ridgewood, NY 11227. Tel. 821-6440. Salė vestuvėms ir kt. pramogoms. Be to, duodami polaidotuviniai pietūs. Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

SIDABRINIO VARPO KEPYKLA - Silver Bell Baking Co. Lietuviška ir europietiška duona ir pyragai, šventėms, vestuvėms bei pokyliams tortai. Dalia Radžiūnas, sav. - 43-04 Junction Blvd., Corona, Queens, NY 11368. Tel. 779-5156.

LAISVĖS ŽIBURIO radijas girdimas sekmadieniais 9 val. ryto iš KDM stoties 1380 AM. Romas Kezys, 217-25 54th Ave., Bayside, NY 11364. Tel. 718 229-9134 arba 718 428-4552. Fax 718 423-3979.

Lietuvos Krikščionišką DEMOKRATIJĄ ir jos spaudą paremkime dabar: pinigais, Unitrust, testamentais.

-Tax Exempt #36-2927289- per: Pope Leo XIII Literary Fund, Inc. 9050 Troy Avenue Evergreen Park, IL, 60642 Fax/Tel. 708-636-9562 Klauskite informaciją

LIETUVIŠKO STILIAUS PAMINKLAI SUKURIAMI IR NEMOKAMAI PRISTATOMI Į VISAS KAPINES NEW YORK, NEW JERSEY IR CONNECTICUT VALSTIJOSE. ĮSTAIGA PRIE ŠV. JONO KAPINŲ.

Fasolino MEMORIALS

66-86 80 ST. MIDDLE VILLAGE, QUEENS N.Y. 11379 PHONES (718) 326-1282; 326-3150 - TAI MŪSŲ VIENINTĖLE VIETA - GAUSI PARODŲ SALE -

+

KVEČAS JONAS 1933 + 1976

Siekiant išvengti rimtų apsinuodijimų maisto produktais karštu vasaros sezono metu, Vilniaus turgavietėse bandoma apriboti prekiaavimo mėsa laiką. Tokiu atveju, mėsa leidžiama prekiauti tik nuo 8 val. ryto iki 12 val. dienos.

V. Kapočiaus nuotr.

Pokalbis su buvusiu Socialinės apsaugos ministru, Socialinės politikos grupės vadovu Teodoru Medaiskiu

R. Varnauskas

Socialinė politika vykdoma nebe pirmi metai. Kas dar nepadaryta, kas siektina?

Pamatai socialinės apsaugos sistemai yra padėti. Jau 1990-91 m. pavyko apsisibrėžti bendrą socialinės apsaugos struktūrą: turime socialinį draudimą, kaip didžiausią dalį, kuris susideda iš pensijų, sveikatos, ligos ir motinystės, tam tikrų nedarbo draudimo elementų. Įkurtos institucijos: SODRA, kuri valdo soc. draudimo sistemą, yra vietinės, savi-valdybių globos ir rūpybos institucijos. Jau tada buvo aišku, kad valstybinės turės papildyti ir ne-valstybinės institucijos: pensijų fondai ir pan.

Pagrindai yra geri, sprendimai - ilgalaikiai. Manau, kad jie pasiteisino ir keisti iš esmės jų nereikia.

Bet vienas dalykas pamatai, o kitkas detalės, kurios turi užpildyti. Tais laikais viską numatyti buvo labai sunku. Tad įvai-

rius dalinius šios sritys reguliavimus reikia dėti naujai. Pavyzdžiui, tada apie sveikatos draudimą buvo kalbama tik teoriškai. Dabar jis - šoks ar toks - parengtas. Pensijų sistema 1994-95 m. irgi buvo reformuota. Praktiškai iki šiol neturime nedarbo draudimo sistemos, t. y. turime tik tam tikrus elementus ir mūsų laukia didelis darbas ją ruošiant.

Kaip ir darbai socialinės paramos srityje - turime vystyti socialinių paslaugų sferą, kuri Lietuvoje ir nelabai žinoma buvo. Taigi pamatai sudėti, bet dar daug svarbių elementų neturime.

Kalbama, kad yra vyriausybės testinimas užsienio politikoje. O socialinėje apsaugoje?

Galėčiau tik pasidžiaugti, kad, nepaisant keitimosi viršūnėse ir pačių žmonių keitimosi, tas testinimas yra pakankamai geras. Tik pačiu paskutiniu metu matau pavojingų momentų, nes bandomi revizuoti kai kurie principai, bet iki konkrečių sprendimų

neprieita.

Konservatoriai net pakritikuojami, kad vykdo socialdemokratų, t. y. globėjiską, su stipriom socialinėm užuominom programą. Ar tai yra taip?

Labai sunku pasakyti, nors apskritai tai nuomonei pritarčiau. Nors politinė orientacija pasikeitė iš kairės į dešinę, bet kai kurie dešiniųjų veiksmas, švelniai pasakius, yra socialistiniai. Tokius veiksmus greičiau turėtų daryti kairieji. Gal ne tiek padaryti, kiek siūlomi. Oponuojanti tokiai politikai būtų liberalioji socialinė politika, kuri, kaip vis kartoju, "skestančiųjų gelbėjimas - pačių skestančiųjų reikalas", t. y. kad valstybė turėtų būti mažiau globėjiską. Tiek LDDP, tiek konservatorių vyriausybės gan stipriai vykdo tą globėjiską valstybės funkciją. Kai kuriais aspektais net norėčiau, kad to būtų mažiau. Pavyzdžiui, net Socialinės apsaugos ministerijai besipriešinant, norima priimti sprendimus privilegijuojančius tam tikras socialines grupes, nors to visiškai nereikėtų daryti.

Kuris socialinis sluoksnis gyvena

(nukelta į 7 psl.)

DARBININKASThe Lithuanian Weekly
Published by Franciscan Fathers341 HIGHLAND BLVD.
BROOKLYN, NY 11207Editorial Office 718-827-1352
Business Office 718-827-1351
FAX 718-827-2964Publication No. USPS 148-360
ISSN 0011-6637Periodicals postage paid at Brooklyn, NY, Post Office
Subscription per year \$30.00. Single copy \$1.00.
Published Weekly except 2nd and 3rd week in JulyPOSTMASTER: Send Address Change to:
DARBININKAS, 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207
— Redaguojama REDAKCINĖ KOMISIJA —**Rusų neapkenčiamasis lietuvis**

Šv. Kazimieras yra Lietuvos tautinis šventasis. Jo kultas katalikiškame pasaulyje nėra toks paplitęs, kaip Šv. Pranciškaus ar Šv. Antano. Šv. Kazimiero garbinimas panašesnis į Airijos apaštalo Šv. Patriko ar Vengrijos karaliaus Šv. Stepono kultą.

Kazimieras buvo gerbiamas ir prie jo kapo Vilniuje buvo meldžiamasi visą laiką. Ši kultą rado atvykę į Lietuvą jėzuitai, kurie Šv. Kazimierą padarė beveik savo ordino šventuoju - statė jo garbei bažnyčias ir steigė jo draugijas. Pirmąją Šv. Kazimiero bažnyčią jėzuitai pastatė Žemaitkiemyje, antrąją - Vilniuje.

Dabar Lietuvoje yra 15 Šv. Kazimiero bažnyčių, populiarius Kazimiero krikšto vardas. Dažnai šio šventojo atvaizdas galima pamatyti liaudies mene, kuris Kazimiero ikonografiją perėmė iš profesionaliosios dailės. Šventasis vaizduojamas su kryžiumi vienoje rankoje ir balta trižiede lėlija kitoje. Balta lėlija simbolizuoja skaisumą, o trys jos žiedai - tikėjimą, viltį ir meilę - tris pagrindines krikščioniškas dorybes. Daug Šv. Kazimiero bažnyčių yra Lenkijoje, kur Kazimieras garbinamas ne mažiau negu Lietuvoje. Čia irgi populiarius šventojo vardas, nors liaudies mene jo vaizdavimas mažiau paplitęs, kadangi lenkai turi daugiau savo tautinių šventųjų.

Lietuvoje ir Lenkijoje Šv. Kazimiero garbinimas buvo labai susijęs su patriotiniais jausmais. Lietuviai žiūrėjo į Šv. Kazimierą kaip į pagalbininką kovoje su agresija iš Maskvos, tikėjo, kad šventasis padeda ginti Tėvyne. Su Šv. Kazimiero vardu Lietuvos armija eidavo į mūšį.

Todėl caristinė Rusija negalėjo pakęsti Kazimiero garbinimo. Kai 1654 metais Maskvos armija paėmė Polocką, čia buvusi Šv. Kazimiero koplyčia buvo sudeginta. Po metų buvo užimtas Vilnius. Šventojo relikvijas katedros kapitula buvo spėjusi išgabenti, bet Šv. Kazimiero koplyčia ir jo vardo bažnyčia buvo su ypatingu įnišimu išplėtos ir nuniokotos. Po trečiojo Žečpospolitos padalinimo, Lietuvai įėjus į Rusijos sudėtį, Šv. Kazimiero garbinimas buvo uždraustas, jo titulo bažnyčia paversta cerkve. Sovietinės okupacijos laikais Šv. Kazimiero bažnyčioje buvo ateizmo muziejus, o relikvijos iš katedros buvo iškeltos į šventųjų apaštalų Petro ir Povilo bažnyčią. Pagaliau, Lietuvai vėl atstčius nepriklausomybę, Šv. Kazimiero palaikai sugrįžo į jo koplyčios altorių Vilniaus katedroje. Tas šventojo Lietuvos globėjo palaikų perkėlimas į jam priklausančią vietą atžymimas ir Bažnyčios liturgijoje. Šiomet tokia šventė minima kitos savaitės antradienį, rugpjūčio 26 d.

Lietuvių ir lenkų emigrantai atnešė Šv. Kazimiero kultą į Šiaurės ir Pietų Ameriką, kur yra apie penkiasdešimt Šv. Kazimiero vardo bažnyčių. Lietuviai tremtiniai Sibire meldėsi šventajam, prašydami jo pagalbos sunkumuose. Ši malda užrašyta Sibiro tremtinių maldaknygėje.

Nors Šv. Kazimieras daugiausiai garbinamas Lietuvoje, jo vardas buvo ir yra žinomas ir kituose pasaulio kraštuose, pav.: Italijoje, Belgijoje, Venecueloje. Jo gyvenimo nuolankumas, kuklumas, skaisnumas lieka pavyzdžiu ir mūsų dienų žmonėms.

Pačios didžiausios Šv. Kazimiero garbei surengtos iškilmės buvo Romoje, 1984 m. kovo 4 dieną, minint jo mirties 500 metų sukaktį. Iškilingoms mišioms Šv. Petro bazilikoje vadovavo popiežius Jonas Paulius II, dalyvaujant tūkstančiams lietuvių, atvykusių iš įvairių pasaulio kraštų.

Gaudžia "Varpas" Nr. 31**Vilius
Bražėnas**

1996 m. "Varpo" Nr. 31 patraukė dėmesį keletu straipsnių svarstančių šiaip jau mūsų vengiamus opius klausimus. Tačiau užgavo asmeninę politinę bei visuomeninę galvosenos stygą.

Kaip ir dažniausiai pastaraisiais metais žurnalų redaktoriai išeivijoje, taip ir "Varpo" redaktorius Antanas Kučys buvo priverstas įdėti gerokai ir ne redaktoriaus darbo. Be įžvalgaus vedamojo Lietuvos valdymosi klausimais, jis tarp kitko atliko naudingą darbą savo studija "Taip buvo atkurta Lietuva - istoriniai įvykiai ir asmenys". Ši informacinė istorinė rašinių vertėtu paskleisti brošiūros formoje. Be A. Kučio, su skaitytoju žiniomis ir mintimis dalijasi Jonas Daugėla, Emilija Kandravičienė, dr. Kazys Karvelis, Juozas Masilionis, Primas Noreika, doc. Vytautas Salinka, Stasys Surantas, Angelė Šiaurienė, Aleksandras Šidlauskas, Vytautas Šliūpas, Ina Užgiriienė, prof. dr. Aleksandras Vasiliauskas ir Juozas Žygas. Kaip matyti, atstovaujamos abi Atlanto pusės.

P. Noreika pasidalina vaizdžiais "Pirmaisiais išpūdžiais apie naująją Seimą". J. Masilionis ir E. Kandravičienė rašo apie mokytojus: jis - apie lituanistinių mokyklų mokytojų idealizmą, jinaigi apie mokytojo likimą - "amžiną nerimą".

Dažniausiai dalykiškai Lietuvos reikalus išeivijos spaudoje nagrinėjas Juozas Žygas ir ši kartą, net dokumentų pagalba, tuos klausimus liečia straipsnyje "Pilietybė ir išeivija". Savo mintis jis gal tiksliausiai susumuoja antrine antrašte: "Daug kalbų, bet mažai naudos". Lietuvos ateitį viltingiau nušviečia žinios ir pranešimai apie pražystančias patriotines jaunimo organizacijas. Apie Vinco Kudirkos idėjų įgyvendinimui suorganizuotus "Kudirkaičius", ryšium su jų vasaros stovykla, rašo tos organizacijos tarybos pirmininkė Angelė Šiaurienė. Reikia tikėtis, kad Lietuvos jaunimo vadovai nepadarys klaidos, kurią padarė išeivijos vadovai, ir skiepys ne vien kalbinį, gramatinį, folklorinį lietuviskumą, bet ir lietuvišką kovos dvasią bei metodus visam tam išlaikyti.

Tautos sveikatos reikalais be-

sidomį užtikis prošvaisčių doc. V. Salinkos pranešime: "Reformos Kauno medicinos akademijoje". Kitas, Stasio Suranto, rašinys - "Vilties daigai išvargintoje Lietuvoje" - irgi atskleidžia viltingų šviesulių Lietuvos ateičiai. Jis rašo apie mokyklose veikiančias patriotines organizacijas, ypač nušviesdamas, žinoma, "Kudirkaičių" veiklą.

Straipsnyje "Demokratija kuriam be demokratų" Jonas Daugėla kalba apie liūdnojai atrodančią demokratų ir "demokratijos" padėtį Lietuvoje. Tarp kitko iškelia, gal tik tokiems kaip jis, veteranams bežinoma, istorinį ryšį tarp varpininkų, valstiečių liaudininkų ir dabartinės demokratų partijos Lietuvoje. Jis pasigenda Lietuvos demokratijoje demokratų, bet, deja, nei vieno, nei kito termino, kaip ir dauguma juos taip dažnai naudojančių, neapibrėžia. Berods būtų metas rimtai pažiūrėti į kiekvieno akys kita spalva dažytą "demokratijos" miglą, skleidžiamą pasaulyje. Kol susipaisysime, apie ką tuomi kalbama, tai, ko siekiame Lietuvai, gal turėtume vadinti "savivalda". Nes iš esmės "demokratija" reiškia absoliučią daugumos diktatūrą.

Be rimtai mūsųose svarstytino "demokratijos" klausimo šiame "Varpe" užtinkame net dviejų autorių nagrinėjamą nepaprastai opų Lietuvos stojimą į Europos Sąjungą (ES) klausimą. Pirmiausiai tai daro dr. A. Vasiliauskas, Lietuvos mokslų akademijos Europos integracijos tyrimų centro (ir tokio esama?) direktorius. Jis tai daro tema tiksliai nusakančiu straipsniu: "Ekonominės perspektyvos (pliusai ir minusai), Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą". Teisingai ragina "išsivirti", jog Lietuvos stojimas į Europos Sąjungą turi būti ne aklas, o sąmoningas, visapusiškai suvoktas". Be to, išpėja apie respublikos suvereniteto dalinį praradimą. Aišku, jog bent spauda stokoja rimto to klausimo svarstymo. Tačiau ir be ilgų ir plačių tyrimų, kurių pageidauja mokslininkas A. Vasiliauskas, yra pagrindo bijotis, jog ES, besąlygiškai į ją įsijungus, Lietuvai gali tapti kultūrinis ir etninis Černobyliu. Tad būtina pasvarstyti ką reikštų "...erdvė be vidaus sienų, kurioje yra užtikrintas laisvas prekių, asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimas".

Tą patį klausimą, aplinkiniai

Medinės skulptūros, puošiančios "Saulės taką" Druskininkuose.
V. Kapočiaus nuotr.

Trakuose pilgrimai meldėsi Dievo Motinai

Rugpjūčio 2 d. Lietuvos maldininkų žygio į Trakus dalyviai buvo užsukę į Lentvarį ir meldėsi grafo Tiškevičiaus statytoje bažnyčioje, o vakare pasiekė sostinę. Čia juos lydėjo sraigtasparnis su šventės vėliava.

Pilgrimai įsikūrė tarptautinio turizmo poilsiavietėje prie Galvės

ežero "Kempingas slėnyje".

Rugpjūčio 3 d. jie meldėsi Trakų šventčiausios Mergelės apsilankymo bažnyčioje, kurioje yra nuo seno maldininkų garbinamas, stebuklais išgarsėjęs Dievo Motinos Lietuvos globėjos paveikslas, nutapytas XVI-XVII amžiuje. (nukelta į 4 psl.)

keliais priėjęs, paliečia ir dr. Kazys Karvelis studijoje "Tautinis lietuvis ir lietuvis kosmopolitas". Jis ragina budėti "išlikimo sargyboje", "šiais nacionalizmo, tautiškumo ir Europos Sąjungos (ES) formavimosi laikais..." Esą kylančių klausimų atsakymai "reikalingi tautos gyvybei pratęsti".

Šie du išsamūs rašiniai verti rimto dėmesio ne tik Lietuvos politikų, bet ir mūsų išeivijos politinių vadovų, kurių vengimu viešai ir laiku svarstyti opius klausimus esu dažnai nusiskundęs. Neseniai "Tėviškos Žiburiuose" pasisakiau mūsų politologų "stačiagalviška politika"

NATO klausimu. Š. m. birželio 17 d. "Valstiečių laikraštys" Jonas Grybas klausia, ar "Strim-galvė" Europoje? Jam tai rūpi vien tik svarstant - "Kas valdys cukraus pramonę?" Tačiau ne tik jam, bet ir visiems mums turėtų rūpėti, kaip besikeičianti Europa ir globalinamas pasaulis gali paveikti lietuvių tautą. Iš to sekty kitas klausimas - ar turime teisę likti manipuliacijų, išdavysčių, veidmainysčių tik neutraliais stebėtojais?

Už priverstimą tais klausimais susidomėti "Varpo" redaktoriai ir leidėjai užsitarinau lietuvių patriotų, jei ne kosmopolitų, dėkingumo.

Bolševikų invazija ir liaudies vyriausybė**Vincas Krėvė****5**

Dr. Koganas esąs neprityres ministeriauti, todėl klaidos jam dovanotinos. Tiesa, jie patys esą apsvyrę jo netaktiškumą ir jau jį atitinkamai įspėję.

Nežinojau, nesusivokiau, ką atsakyti jam, išskyrus tai, kad aš pagalvosiu dar ir jei nebus brukami kaip dabar visur, kur tik galima, žydai, aš nereikalausiu jo atsistatydinimo. Jei bijoma blogo išpūdžio žydų visuomenėje, reikia vengti taip pat lietuvių pasipiktinimo, kurį Kogano darbai sukelia. Gali atsitikti negeistini ekscesai.

Mano pažiuos teisėtumą turėjo pripažinti ir Pozdniakovas, nusiskundęs, kad Koganas kaip ministeris esąs juos apvylęs.

Kitas konfliktas, tuojau įvykęs, buvo su Paleckiu, o vėliau ir su atstovybe dėl komunistų partijos legalizavimo. Jau anksčiau tai vienas, tai kitas įstatymų paragrafas, liečias komunistų partijos padėtį Lietuvoje, buvo ministerių kabinetui teisingumo ministerio siūlomas pakeisti. Naudodamasis ministerio pirmininko teisėmis tuos pasiūlymus atidėlioju kiek galima ilgesniam laikui, liepdamas juos perrašyti ir išsiuntinėti kabineto nariams anksčiau susipažinti. Tą greit pastebėjo, ir vėliau tokios novelos jau buvo siunčiamos su atitinkamu nuorašų skaičiumi.

Kada tokių apribojimų keletas pakeitimų įvyko, vidaus reikalų ministerio Gedvilio buvo įneštas projektas legalizuoti komunistų partiją. Tam pasipriešinau tuo motyvu, kad neseniai panaikintom tautininkų partiją, motyvuodami, kad jei visos kitos partijos yra uždarytos, tai dabar negali būti daroma išimtis vienai partijai. Gedvilui patariau susitarti su teisingumo ministru ir parūpinti bendrą dėl politinių partijų egzistavimo ir veiklos įstatymą ir pateikti jį ministerių kabinetui svarstyti. Po to pas mane buvo apsilankęs vėl Pozdniakovas su reikalavimu, kad bolševikų partija

būtų tuojau legalizuota, nes kitaip Sovietų vyriausybė išvengtų galės tame nedraugiškų santykių pabrėžimą.

Kalbėdamasis su juo, vėl motyvavau savo nusistatymą išpūdžiais, kuriuos visuomenei tokis staigus aktas gali sukelti. Po poros dienų komunistinei partijai leista buvo legaliai veikti vidaus reikalų ministerio pareidymu, nes tai galėjo padaryti pasinaudodamas įstatymu, tautininkų dar išleistu, apie draugijas ir organizacijas.

Po to, kai komunistų partijai tokiu būdu buvo leista veikti, prasidėjo mieste nuolatiniai mitingai ir demonstracijos. Mitingai vyko ne tik viešai aikštėse, bet net mažose dirbtuvėse, įmonėse, krautuvėse. Iš visų pusių atvykdavo pas mane žmonės, įmonių, dirbtuvių savininkai, kurie skundėsi, kad prie tokios padėties, kada darbininkai nieko nedirba, mitinguoja, sauvailaiškai tvarką nustatinėja ir tik reikalauja didinti algas, joks darbas neįmanomas.

Teko kelis kartus asmeniškai kreiptis į Vidaus reikalų ministerį ir reikalauti, kad imtųsi priemonių tvarkai atstatyti. Kiekvieni kartu buvo žadama, bet pažadai buvo nevykdomi ir Vidaus reikalų ministerija nesugebėdavo įvykdyti. Iš kitų su Gedvilu tuo reikalu pasikalbėjimų paaiškėjo, kad jis negali sulaikyti mitingų ir demonstracijų eisenų, todėl, kad visa tai ruošia arba komunistų partijos centro, arba rusų atstovybės pareidymais. Prisipažino, kad jis esąs KP centro komiteto narys ir todėl negali drausti mano reikalavimų [to], ką yra nutaręs vykdyti k. partijos centras.

Pasitaręs su E. Galvanausku, mėginau kalbėtis su Paleckiu. Jis buvo labai įbaugintas, paniškai nusiteikęs ir manė, kad mažiausias pasipriešinimas atstovybės reikalavimams gali ne tik pakenkti Lietuvos savitovumui, bet ir visas vyriausybės sąstatas gali būti suimtas ir sulikviduotas. Reikia kentėti. Štai dabar iš jo reikalaujama, kad priverstų mane atstatyti ministerių kabineto sekretorių Mašalaitį ir eilę užsienio reikalų valdininkų, tarp jų Čarneckį, Daukšą ir Aukštuolį.

Tai, jo nuomone, reikia būtinai padaryti, jei nenorima susilaukti blogesnių dalykų.

Atsakai, kad aš negaliu pašalinti valdininkų, kuriais pasitikiu ir pas kuriuos kaip prityrusius nuolat esu priverstas informuotis tais ar kitais klausimais, nes patsai dar nesugebu tinkamai orientuotis, kaip visai neprityres ministeris. Išdėsčiau jam susidėjusią padėtį dėl

nuolatinių mitingų dirbtuvėse, dėl kylančios anarchijos, kuriai užkirsti kelio neturiu galimybes, todėl ir atsakomybės imtis nenoriu dėl atleidimo kitose ministerijose valdininkų, ypač Vidaus reikalų ministerijoje, be mano žinios ir pasitarimo su manim. Viena išvada man telieka - atsistatydinti.

Ir čia pat parašiau prašymą atleisti mane iš einančio ministerio pirmininko ir užsienio reikalų ministerio pareigų.

Paleckis mėgino mane įkalbinėti, net grasinti pasėkomis man ir mano šeimai, bet aš tvirtai pareiškiau, kad tokiomis aplinkybėmis, kada su manim nesiskaito nei vidaus reikalų ministeris, nei einas prezidento pareigas, aš pasilikti nenoriu ir negaliu. Tą pačią dieną kelioms valandoms praslinkus atsilankė pas mane komunistų partijos delegacija su Meškauskine priešaky, kuri pareiškė, kad komunistų partija pasižada sustabdyti įmonėse mitingavimus ir imtis visų galimų priemonių neleisti anarchistiniams veiksams reikštis. Komunistų partija norėtų palaikyti su manim ankstesnį kontaktą ir visur, kur ji tik gali, man padėti.

Tuojuo, komunistinės partijos delegacijai išėjus, atsilankė ir Gedvilas su pasiaiškinimais, kad jis neradęs nieko mane užgaunančio tame, kad, netrukdydamas manes, yra atleides visą eilę apskrities viršininkų ir kitų vidaus reikalų pareigūnų, kurie buvo žinomi kaip aršūs Smetonos šalininkai ir, naujai demokratinei Vyriausybei atsistojus priešaky, turėjo būti prašalinti. Ateity pasižada apie visus numatomus pakeitimus mane informuoti. Dėl Voldemaro jis turįs pareikšti, kad pas jį buvusios delegacijos reikalaujančios atiduoti jį karo teisman už žudymus Tauragėje. Jei to nepadarys ir jis, Voldemaras, bus paleistas, jie - išžudytų gimines - patys jį nudesia. Todėl mano, kad Voldemarą negalima išleisti dėl jo paties saugumo, bet pasiūlyti jam iš Lietuvos išvažiuoti.

Su tuo aš sutikau. Išdėdamas pareiškė savo įsitikinimą, kad ateity aš neturėsiu progos būti juo nepatenkintas ir atsiimsiu savo pareiškimą atsistatydinti. Dabar tik prašytų suteikti leisti visai Lietuvos visuomenei pareikšti naujai vyriausybei savo pasitikėjimą vieša demonstracija su eisenomis. Uždrausti tokį spontanišką džiaugsmo pareiškimą būtų labai nepatogu, tuo labiau kad pačios demonstracijos buvo leidžiamos ir smetoniniais laikais.

(nukelta į 4 psl.)

■ JAV numato, kad negalės užpildyti šių metų 89,700 savanorių - naujokų kvotos. Nuo 1973 m. šaukiami tik savanoriai naujokai. Nežiūrint privilegijų padidinimo ir standarto sumažinimo, jaunuoliai nesiveržia į savanorius. Dabar, vos baigus mokyklą arba universitetą, darbdaviai "gaudo" jaunimą.

■ Buvęs JAV saugumo (FBI) agentas Maskvoje (1986-1996) Earl Pitts yra nuteistas už JAV strateginių paslapčių išdavimą Sov. Sąjungai bei Rusijai. Jis kaltinamas gavęs 224,000 dol. už savo išdavimus. Prisipažinęs kaltu, išvengė kalėjimo iki gyvos galvos ir yra nuteistas kalėti 27 metus.

■ Nevados bandymų poligone buvo atliktas pirmasis branduolinis bandymas po tokių bandymų sustabdymo paskelbimo 1992 metais. Šiuo bandymu norėta įvertinti JAV branduolinių ginklų patikimumą, nes didžioji dalis JAV 9800 branduolinių ginklų arsenalo yra senesnė nei 20 metų, ir mokslininkai susirūpino, ar senėjimo procesas neturi įtakos ginklų veikimui.

■ Baikonūro kosmodrome rugpjūčio 3 d. į paleidimo aikštę atgabentas kosminis laivas, kuriuo rugpjūčio 5 d. į nelaimių ištiktą orbitinę stotį "Mir" startavo nauja igula. Rusijos kosmonautai Anatolijus Solovjovas ir Pavelas Vinogradovas startavo į apgadintą stotį, kad pakeistų išvargintą stoties igulą ir atliktų rizikingus remonto darbus. Birželio 25 dieną krovinių laivas "Progres" susidūrė su stotimi, pažeista gyvybiškai svarbių "Mir" saulės baterijų veikla. Naujajai "Mir" igulai teks atkurti energijos tiekimą visai stotiai bei suremontuoti nenumatyto susidūrimo metu stipriai pažeistą ir nehermetišką mokslinio modulio "Spektr" korpusą. Kosmonautai planuoja orbitoje išbūti beveik pusmetį.

Tiriamas šv. Pauliaus kapas

Romos archeologai ir bažnytinio meno žinovai atnaujino diskusijas katalikų spaudoje apie Apaštalo Šventojo Pauliaus kapo tyrimus jo vardo Bazilikoje Romoje. Bazilika sudegė prieš 170 metų, bet Tautų apaštalo kapas po didžiuoju altoriumi nenukentėjo. Atstatytoje bazilikoje krypta ties Šventojo Pauliaus kapu buvo uždaryta taip, kad pats kapas tapo nematomas. Dabar svarstoma galimybė restauruoti užkastus sraigtinius laiptus, kuriais maldininkai galėdavo apeiti šventojo kapą. Paklaustas apie šitokį sumanymą, prie Šventojo Pauliaus bazilikos esančio benediktinų vienuolyno abatas Luca Collino katalikų žurnalui "30 giorni" priminė, kad kasinėjimui ir tyrimai tokioje svarbioje vietoje reikalauja kruopščiai parengto, tikslaus projekto, o be to, dar ir popiežiaus pritarimo. Būta siūlymų praeityje atidengti Tautų apaštalo kapą ir atrasti konstantiniškosios bazilikos pamatus. Projektų buvo atsisakyta iš baimės susidurti su sunkiai įveikiamomis kliūtimis pirmiausiai dėl

galimo vandens prasiveržimo požemiuose iš netoliese esančios Tiberio upės, bet ne mažiau ir dėl ištikinimo, jog neišvengiamai reiktų išardyti bei iškelti Arnolfo di Cambio XIII-ame amžiuje virš didžiojo altoriaus pastatytą koplyčios pavidalo ciborią. Ciborija buvo restauruota po 1823 metų gaisro. Tada po didžiuoju altoriumi atlikti tyrimai patvirtino, kad kriptoje virš dabar nematomo kapo yra taip pat nebeimama marmuro plokštė, kurioje įrašytas IV-ojo amžiaus epigrafas "Pauliui apaštalui ir kankiniui". Buvęs popiežinės bažnytinės archeologijos komisijos sekretorius kun. Dante Balboni katalikų žurnalui "30 giorni" pažymėjo, jog pagal pereitą šimtmečio tyrimų duomenis galima tiksliai nustatyti vietą po bazilikos altoriumi, kurioje randasi šventojo Pauliaus kapas ir jo kūnas. Pasak jo, taip pat nesudėtinga kriptoje labiau paryškinti kapo vietą, o taip pat atidengti marmuro plokštę su ketvirtąjo amžiaus epigrafu.

VRTP

Įkurtas Katalikų religijos ir kultūros institutas

Pietų Korėjos sostinėje Seule buvo įkurta nauja katalikų aukštoji mokykla - Katalikų religijos ir kultūros institutas. Dieną po atidarymo, birželio 19-tą, Institutas surengė pirmąjį renginį - tarptautinį seminarą, kuris įvyko jėzuitų ordino vadovaujama Sogango universitete. Seminare buvo kalbama apie moralines vertybes ir apie skirtingas Azijos (religines) kultūras. Dalyvavo 200 dėstytojų, mokslininkų, žurnalistų ir įvairių religijų atstovai. Seminaro dalyviai ir naujai įkurtą katalikų institutą pasveikino Pietų Korėjos vyriausybės kultūros ministras Tae-ho ir Seulo arkivyskupo aug-

ziliaras vyskupas Ok-Kyun. Vyskupas pažymėjo, kad žmonijai rengiantis įžengti į trečią tūkstantmetį pirmiausia reikia sutvarkyti 20-ojo amžiaus žaizdas. Jų gydymas yra religijų uždavinys ir nauja katalikų akademija Seule buvo įkurta būtent siekiant šio tikslo.

VRTP

Vilniaus banko turtas pranoko milijardą litų

Vilniaus banko turtas gegužės pabaigoje pranoko vieną milijardą litų. Pirmą kartą privatus šalies bankas sukaupė milijardinį turtą.

Lietuvos banko duomenimis, gegužės 31 d. jis buvo 1,012 mlrd. litų. Per metus nuo 1996 metų gegužės banko turtas išaugo 2,2 karto (tuomet jis buvo 454 mln. litų), o per penkis šių metų mėnesius - 28%. Tačiau didžiausias privatus šalies bankas vis dar atsilieka nuo trijų valstybinių bankų.

Vilniaus banko paskolų port-

Pirmą kartą apie Katalikų Bažnyčią Kuboje

Kubos komunistų partijos laikraštis "Granma" pirmą kartą savo istorijoje pateikė informacijos apie Kubos Katalikų Bažnyčios gyvenimą. Laikraštis išspausdino valdžios žinių agentūros "AIN" pranešimą apie mišias po atviru dangumi, kurias sekmdienį, birželio 29 dieną, aikštėje prie Havanos katalikų katedros aukėjo San Cristobal de La Habana arkivyskupas kardinolas Jaime Ortega y Alamino. Taip pat valstybinė Kubos televizijos programa savo laidose rodė vaizdus iš pamaldų, kuriose dalyvavo tūkstančiai Kubos katalikų. Komunistų laikraštis be kita ko pažymėjo, kad mišios vyko po atviru dangumi, nes katedroje vyksta remontas prieš popiežiaus Jono Pauliaus II-ojo vizitą. Kardinolas Jaime Ortega y Alamino mišių metu pranešė, kad šventųjų apaštalų Petro ir Pauliaus liturginės šventės mišiomis Kubos Bažnyčia oficialiai pradėjo ruoštis popiežiaus vizitui. Sekmdienio pamaldos po atviru dangumi buvo pirmos tokios po 37 metų. Paskutinį kartą viešai aukotos pamaldos įvyko 1960 metais, kai Kubos Dangišiosios globėjos Cobre Mergelės Marijos paveikslas buvo atgabentas į sostinės dabartinę Revoliucijos aikštę iš Marijos šventovės Santiago de Cuba provincijoje. Ryšium su popiežiaus vizitu į Kubą, krašto vyskupai paprašė vyriausybės per valstybinę televiziją transliuoti bent vienas Šventojo Tėvo Kuboje vadovautas mišias. Vyskupai taip pat paprašė vyriausybės suteikti jiems patiemis galimybę pasirodyti per televiziją, kad galėtų visus krašto gyventojus supažindinti su 98 metų pradžioje rengiamu popiežiaus vizitu. Kuboje, kur lig šiol viešuos renginiuose buvo leidžiama demonstruoti tik revoliucijos didvyrių paveikslus, mišių proga pirmą kartą sostinės aikštėje prie katedros buvo iškeltas didelis popiežiaus Jono Pauliaus II paveikslas ir plevėsavo Vatikano vėliava.

VRTP

felis per metus padidėjo 2,2 karto - nuo 250 mln. iki 546 mln. litų, indėliai - taip pat daugiau nei du kartus - nuo 322 mln. iki 696 mln. litų.

BNS

Vaikai, priėmę pirmąją Komuniją. Vilnius, Visų Šventųjų bažnyčia. V. Kapočiaus nuotr.

Ilgas sėdėjimas prie kompiuterio gali sausinti akis

Ana Treščina

Jeigu akis degina, ražo, graužia, net niežti, jose lyg pripilta smėlio - visiškai įmanoma, kad tai sausų akių sindromas. Tokius simptomus neretai jaučia vyresni žmonės ir tie, kuriems tenka nuolat dirbti kompiuteriu.

Lietuvoje sausų akių sindromą tyrinėjanti Eksperimentinės ir klinikinės medicinos instituto Gerontologijos ir reabilitacijos centro gydytoja Rūta Žuklytė sakė, kad sausų akių sindromas gali atsirasti dėl daugelio priežasčių. Įtikima ir mokslininkų iškelta hipotezė, kad taip žmonės moka už civilizacijos dovanas - kompiuterius, oro kondicionierius, kosmetikos priemones, chemikalais užterštą aplinką, kontaktinius lęšius.

Ašaros padeda matyti

Kad akys funkcionuotų, nebūtina, kad žmonės verktų - upe- liais srūvančios ašaros organiz-

mui greičiau reikalingos kaip emocinės iškrovos būdas.

Tačiau akys sudarytos taip, kad jų paviršius turi nuolat dengti ašaros - plonytė ašarų plėvelė, kurios storis - 7-10 mikrometrų.

Ji užtikrina aiškų ir ryškų vaizdą, saugo akis nuo bakterijų ir atlieka daugelį mitybinių bei šalinimo funkcijų.

Gyvenimas gali komplikotis netekus net dalies "nematomų" ašarų. Iš pradžių žiūrėjimas ima varginti, sukelia diskomfortą, vėliau gali grėsti net liguista lėtinė būklė - sausų akių sindromas.

Retas tyrimas Lietuvoje

Ašarų plėvelė yra sudėtingos struktūros. Ją sudaro trys sluoksniai: paviršinis - riebalinis, vidurinis - vandeninis ir vidinis - gleivinis. Sausų akių sindromas gali atsirasti sutrikus tik vieno iš (nukelta į 6 psl.)

Bolševikų invazija ir liaudies vyriausybė

(atkelta iš 4 psl.)

Jam išėjus išskviečiau finansų min. E. Galvanauską pasitarti dėl susidėjusių aplinkybių. Čia jam ir p. Čarneckiui papasakojau apie visus įvykius ir klausiau patarimo, kaip reikėtų toliau elgtis.

E. Galvanauskas patarė negalvoti apie atsitatydinimą ir sėdėti savo vietoje, kol galima jame laikytis. Jeigu net būtų pareikalauta suvalstybinti visas privačias įmones, geriau patys tą padarysime, negu kad padarytų svetimai. Reikia laikytis iki galo.

Tai nuomonei pritarė ir Čarneckis.

VYRIAUSYBĖS SUDARYMAS

Tautininkų viešpatavimui Lietuvoje įpusėjus, didėjant krašto nepasitenkinimui ir opozicijai augant, Vyriausybės buvo paskelbtas naujas "Spaudos įstatymas", kuris galutinai užgniaužė žodžio laisvę, ir Lietuvoje faktiškai nebeliko nei vieno laikraščio, kuris būtų galėjęs bent objektyviai informuoti visuomenę apie vidaus ir užsienio svarbesnius įvykius.

Prasidėjus karui, spaudos laisvė buvo dar labiau suvaržyta. Įvesta tokia griežta cenzūra, jog net bešališkas žinių teikimas iš karo lauko buvo neleidžiamas esą tais sumetimais, kad tos žinios nepakenktų geriams santykiams su kovojančiomis valstybėmis.

Mūsų visuomenė gerai suprato, kad Lietuvos padėtis nėra saugi, kad vokiečių susitarimas su Maskva įvyko greičiausiai mažųjų Pabaltijo valstybių sąskaiton, kad kilusi Europoje baisi karo audra nepraslinks, nepalietusi ir Lietuvos. Suprato ir nerimavo. Bet uždėtasis spaudai apinasris neleidė niekam nė vienu žodžiu viešai pranešti visais šiais klausimais.

Ką mano, ką daro Vyriausybė, kokių imasi žygių, kad prašalintų gresiančius Lietuvai pavojus, laikė ji griežčiausioje paslapytyje. Paprastiems lietuviams piliečiams teko gyventi tik gandas, dažnai prieštaraujančiais, ir savo nieku paremtais spėjiojimais.

Nors Vyriausybė paskelbė, kad Lietuvos kaimynai žada respektuoti griežtą jos neutralitetą, kurio mano laikytis, bet visuomenė

tais pareiškimais nebetikėjo.

Kai Lenkija tapo sužlugdyta, Vilnių okupavo ir apiplėšė Raudonoji armija. Greitu laiku oficiozo buvo paskelbta, kad Maskva pasiūliusi mūsų Vyriausybei derėtis dėl Vilniaus perleidimo Lietuvai ir nustatymo šios srities sienų. Visa tai buvo atvaizduota kaip Lietuvos Vyriausybės politikos laimėjimas, tik užmiršta buvo pranešti, kokiomis sąlygomis Maskva nori perleisti Vilnių Lietuvai.

Tik deryboms pasibaigus paaiškėjo, kad už šią dovaną Vyriausybė sutiko išleisti Lietuvon Raudonosios armijos igulas. Visa Lietuvos tauta buvo tuomet pagauta didžiausio nerimo ir skaudaus sielvarto, nes kiekvienas suprato, kad prasidėjo Lietuvos tragedijos pirmasis aktas. Veltui Vyriausybės oficiozai stengėsi atvaizduoti tokį "Vilniaus atgavimą" kaip politinį laimėjimą. Net iškilmingas mūsų kariuomenės įžygiavimas į Vilnių, transliuotas per radiją, nepakeitė lietuvių nuotaikos.

Gyvenamųjų iguloms tokiu būdu atsiradus Lietuvoje, josios vidinis tautinis vienybės nepasikeitė, bent pirmomis dienomis, tik policinės priemonės bent kokiai opozicijai užgniaužti ir cenzūra dar labiau pagriežėjo. Kasdieninėje spaudoje nesirodė jokių žinių, kurios būtų galėjusios didinti neramią tautos nuotaiką.

Kurį laiką atrodė, kad Vyriausybė pasiekė savo tikslą, ir Lietuvos visuomenė apriėjo po pirmo išgąsčio ir dabar gyveno tik pasakojimais apie "puslaukinius driskus iš Rytų" ir jų anekdotiškais nesuvokimais kultūrinės gyvenimo sąlygose, nusistebėjimo apsiirškimais, kad "buržuaziniai kraštai" visai ne taip gyvena, paskendę skurde, kaip jiems buvo skelbiama jų tėviškėje.

Tik tas ramybės laikotarpis buvo neilgas. Greitai visi turėjo progos pastebėti, kad "valdanciose sferose" vyksta kažkas neįprasto: beveik kas savaitę emė keistis Vyriausybės sudėtis. Iš pradžių žmonės aiškino šį keistą apsiirškimą, tautininkų partijos susidariusiomis tradicijoms priešingą, vidinė jų vadų kova už "valstybinį lovi". Bet greitai emė sklisti neramūs gandai, kad visų tų pakitėjimų priežastys glūdi nesusipratimuose su Maskva, kuri, matyti, provokuoja įvykius. Iš raudonųjų igulų emė bėgti kariai, ir dėl tos priežasties Maskvos vyriausybė kaltina lietuvių agitaciją prieš komunistinę santvarką Rusijoje ir reikalauja iš Lietuvos Vyriausybės imtis griežtų priemonių kovai su šiuo reiškinio. Ejo gandai, Maskva net apkaltinusi mūsų saugumo organus, kad jie esą pagrobė rau-

donosios igulos dalyvius ir kankinimais norėję iš jų išgauti karinių paslapčių.

Lietuvos Vyriausybė paneigusi šiuos kaltinimus ir pareikalavusi sudaryti mišrią komisiją šiems priekaištams iširti, bet Maskva nesutikusi su šiuo pasiūlymu, net neleidusi apklausti Raudonosios armijos kareivio, kurio esą žodžiais pasirėmusi, kaip nuo mūsų saugumo nukentėjusio, ji kaltino Vidaus reikalų ministeriją, netgi pareikalavusi sumti vidaus reikalų ministerį Skučą ir Saugumo departamento direktorių Povilaitį.

Tokie ejo gandai Kaune, o gal jie buvo pasiekę ir tolimus Lietuvos užkampius, bet spaudai nebuvo leidžiama nė vienu žodžiu pranešti apie susidariusią padėtį.

Lyg tiems visiems gamsams patvirtinti laikraščiuose buvo paskelbta, kad Lietuvos Vyriausybė vėl persitvarkė, atsistatydino ministeris pirmininkas gen. Černius ir vidaus reikalų ministeris pulkininkas Skučas. Vyriausybės priekyje atsistojo Merkus, kuris su užsienio reikalų ministru Urbšiu vyks į svarbius reikalus į Maskvą.

Tuo pat metu tapo žinoma, kad pulk. Skučas ne tik atsistatydino, bet Vyriausybės įsakymu jau suimtas ir padėtas į kalėjimą drauge su Povilaitiu.

1940 metų birželio mėnesio 15 dieną lyg perkūno trenksmas apstulbino lietuvių žinia, kad prez. Antanas Smetona pasiūlymo iš Lietuvos su visa savo šeima ir Raudonosios armijos gausūs daliniai su tankais, sunkiąja artilerija jau peržengė sieną traukdami į mūsų krašto gilumą. Aerodromai liko užimti daugybės raudonosios aviacijos lėktuvų.

Vyriausybė išsiskirsčiusi, ir josios narių daugumas net iš Kauno išvažiavė. Pavojingiausia valandą kraštas pasiliko be vado ir vyriausybės.

Vėliau, rodos, porai dienų praslinkus, grįžo į Kauną ministeris pirmininkas Merkys, kuris pagal veikiančią to meto Lietuvos Konstituciją turėjo, nesant Respublikos Prezidentui, eiti jo pareigas.

Atsirado ir kai kurie ministrai, kurie nebuvo iš Kauno išvykę. Prasidėjo ilgos derybos naujai vyriausybei sudaryti. Pasirodė, kad tose derybose svarbiausią vaidmenį vaidino Dekanozovas, Maskvos igaliotinis, atsiradęs Lietuvoje ryšium su nauju Raudonosios armijos dalinių įžygiavimu. Sklido gandai, kad derybos nesiseka.

(Bus daugiau)

Marcelijus Martinaitis

NEŽINOMO DAILININKO PAVEIKSLAS

*Berods, tai praėjusio amžiaus paveikslas.
Apsnigtos kaimo trobelės, kas eina
su šieno glėbiu, kas su naščiais vandens.
vaikai su rogutėmis ant ežero ledo,
senukas su žabais, šliaužia rogės nuo kalno,
paskersta kiaulė, ją sivilina, dūmai kaip virvė
tiesiai kyla akštyr. Viskas čia pat, netoli -
bažnyčia, kapinės. Jie nesistengia
ką nors toliau įžiūrėti, kas ne šito pasaulio:
jie tikri, kad yra matomi Dievo -
visagallo jų autoriaus, kuris juos įamžina.*

*Jie veikia oriai, nusimanydami,
jog viską daro teisingai ir visa išlieka.
Jie tikri, kad bus kada nors pamatyti,
kai nieko neliks čia, kai visi išsiskirstys, -
jie bus pamatyti susigrūdusių salėjų žmonių,
žemaziūrėm akim ieškančių, kas autorius,
aikčiojančių, sutrikusių, lyg išvydusių juos
atsivėrusioj Dievo aky.*

Kino režisierius Raimondas Vabalas

Vlados Inčiūtės nuotr.

"Atgyja žmonės ir knygos"

Šiuos žodžius Spaudos dienos išvakarėse pasakė Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Lituanistikos skyriaus vedėja Silvija Vėlavičienė, bibliotekoje dirbanti jau per tris dešimtis metų.

Sovietmečiu, griežtos cenzūros laikais, Lituanistikos skyrių per metus aplankydavo 7 tūkstančiai skaitytojų, o per pastaruosius penkerius metus šis skaičius išaugo iki 28 tūkstančių. Taigi paprasčiau ponios Silvijos papasakoti apie rašyto žodžio atgautas laisvės metus. Kuo jie šiandien įdomūs skaitytojui?

Bibliotekos pradėjo atgimti 1988 m., kai buvo panaikinti skaitymo laisvės ribojantys varžymai ir spec. skyriai. Tada prasidėjo pagrindinis virsmas. Minint Spaudos dieną, negali nutyliėti, jog bibliotekos buvo ypatingai ideologizuotos. Jose, kaip niekur kitur, jautė laisvės draudimą ir priespaudą. Tarkim, pasitraukia rašytojas į Vakarus, - tuoj slepiama visa tai, ką jis sukūrė. Juk daugiau nei pusė leidinių buvo "ikalinta" spec. skyriuose. Beveik dešimtmetis praejo, o mes dar negalime atsi-džiaugti tikra spaudos laisve.

Užsimezgė ryšiai su mūsų

išsivijai. Tai nepaprastai svarbus

spaudos atgavimo tarpsnis.

Pradėjom gauti didžiules lietuviškų knygų ir periodinių leidinių siuntas iš Vakaruose gyvenančių tautiečių, ne tik rašytojų, menininkų, mokslininkų, bet ir paprastų, be jokio išsilavinimo žmonių. Tačiau daugiausia išsivijus knygų į Lietuvą grįžta per Chicago lituanistikos tyrimų ir studijų centrą. Ten buvo paskelbtas vėjus - "Knygos Lietuvai". Jas rinko ne tik Chicagoje, bet ir kituose JAV miestuose gyvenantys lietuviai. Lietuviškus spaudinius vežė į Chicago, kur jie buvo pakuojami ir kraunami į didžiulius konteinerius. Vėliau gabenami į New Yorką, o iš ten - laivu iki Lenkijos, kol pasiekdavo mus. Tai didžiulis neįkainojamas mūsų išsivijai darbas ir, žinoma, pinigai. Iki šiol esame gavę gausius aštuonis konteinerius. Vieno tokio krovinio pervežimas - šeši tūkstančiai JAV dolerių.

Taigi šitaip į Lietuvą sugrįžo

išsivijus knygų ir spauda. Ką darė mūsų skyrius? Knygas, kurių buvo po keliolika egzempliorių, siuntėm į kitų miestų ir rajonų bibliotekas. Atgavė leidinius, emėmės kito itin svarbaus darbo - išsivijus spaudos bibliografavimo, kuris jau buvo nutrukęs, nes nebebuvo kam ju testuoti. Dar 1989 m. į savo leidžiamą spaudos metraštį jau įtraukėm ir išsivijus publikacijas. O dabar, pavyzdžiui, mes leidžiam atskirą leidinį "Lituanika" su paantrašte "Lietuva pasaulio spaudoje". Per metus išleidžiam 12 sąsiuvinių, kur atsispindi visa, kas lietuvių autorių publikuojama už Lietuvos ribų. Žinoma, didelė dalis aprašų čia yra ir iš išsivijus spaudos. Galime pasidžiaugti, kad išsivijus šiuo metu leidžiama per 40 pavadinimų periodinių leidinių. Ta spauda dabar, ačiū Dieviui, be jokių trukdymų mus pasiekia. Gaunam visus lietuviškus leidinius, išsivijus Amerikoje, Australijoje, Kanadoje, Anglijoje, Vokietijoje. "Lituanika" - tai turtingas informacijos šaltinis tiems, kurie domisi išsivijus spauda.

Dabar turime gerus ryšius su daugeliu išsivijus organizacijų: įvairių laikraščių redakcijomis, privačiais asmenimis bei kultūros įstaigomis. Pagrindiniai mūsų partneriai - Chicago lituanistikos tyrimų ir studijų centras, JAV Pensilvanijos universitetas, kur bibliotekoje dirba rašytojas Kostas Ostrauskas, Wisconsin universitetas, kur mums gelbsti profesorius Alfredas Erichas Senn'as (jo knygos apie Lietuvą anglų kalba yra plačiai žinomos Amerikoje, o jų vertimai

Martyno Mažvydo darbų tęsėjas

Arnoldas Piročkinas

Po Martyno Mažvydo mirties 1563 m. gegužės 21 d. Ragainėje lietuviškų knygų leidimas Mažvydo Lietuvoje nesustojo. Tarp jo veiklos tęsėjų pats žymiausias buvo Jonas Bretkūnas. Skirtingai nuo kitų Mažvydo bendradarbių, jis buvo gimęs jau ne Didžiojoje Lietuvoje, bet netoli Karaliaučiaus Bambolei kaime 1536 m. Jo visas gyvenimas, išskyrus studijų metus Vitenbergo universitete, susijęs su Mažąja Lietuva. Tai tipiškas M. Lietuvos lietuviškos raštijos kūrėjų atstovas. Nuo jo prasidėjo iš čia kilusios literatūros kartos, kurios iki pat XX a. vidurio vaisingai darbovosi lietuvių literatūros labui. Netgi tautybės požiūriu jis būdingas M. Lietuvos lietuvių literatūros darbuotojams: daugelis jų savo kilmę buvo ne lietuvių. Ir J. Bretkūnas, sako, nesą tikras lietuvis: motina prūsė, o tėvas - vokiečių ar suvokiečių prūsas. Tačiau vieno nepaneigsi: lietuvių literatūrai, lietuvių tautai jis dirbo iš visų jėgų. Dieve duok tiek dirbti ir padirbti visiems lietuviams!

Skirtingai nuo M. Daukšos, Bretkūnas neparašė labai iškilių žodžių apie lietuvių kalbą, tačiau apskritai nei jai, nei Lietuvai jis nebuvo abejingas. Pavyzdžiui, savo "Postilės" antroje dalyje jis kreipiasi į Lietuvą: "... ir tu, mano miela Lietuva, gerai dabokis!" Jo aiškiai sielotasi dėl vargingos lietuvių kalbos ir tautos kultūros būklės. Antai tos pačios "Postilės" prakalboje Bretkūnas Prūsijos kunigaikščiui Jurgui Frydrichui ją taip nusakė: "Šios tautos padėtis yra nepaprastai varginga: ligi šiol ji negalėjo turėti net Biblijos savo kalba ir vienintelė neturi visų knygų, kurios dėstomas mokymas apie Dievo Esybę ir Valią" (Koženiauskiene R. XVI-XVIII

pasirodė ir pas mus). Prieš porą metų visas savo knygas, išleistas Amerikoje, pradėjo mums siųsti Yale universiteto profesorius Tomas Venclova.

Tokie ryšiai mums padeda užpildyti sovietinių metų spragas. Visus gautus leidinius registruojam ir rengiam įvairius bibliografinius žinykus, rodykles. Štai išsivijus žurnalas "Aidai", kuris pradėjo eiti Vokietijoje 1944 m. ir iki 1991 m. buvo leidžiamas Amerikoje, dabar perkeltas į Lietuvą, tapo "Naujuoju židiniu". Parengėm jo bibliografinę rodyklę, kur susisteminta didelė ir vertinga informacija. O vertingiausia yra tai, jog rengiant šį leidinį bendradarbiauom su dar gyvais šio žurnalo redaktorais. Jie padėjo atskleisti daug slappyvardžių.

Esu laimingas, kad būdama Amerikoje dar spėjau susipažinti su vienu iš "Aidų" redaktorių prof. Juozu Girmium. Tačiau jo pastabas jau užrašė žmona. Taip buvo išaiškinti nepaprastai vertingi slappyvardžiai. Čia mums daug padėjo rašytojas Kazys Bradūnas, vienuolis kunigas poetas Leonardas Andriekus. Parengėm ir intelektualaus išsivijus žurnalo "Metmenys" rodyklę. Prie šio darbo daug prisidėjo šviesios atminties prof. Vytautas Kavolis. Mūsų, Lituanistikos, skyriuje jis yra praleidęs daug valandų. Padėjo iš širdies. Juk jis nuo pat pirmojo "Metmenų" numerio buvo žurnalo redaktoriumi. Puikiai atsiminė visus savo bendradarbius, pasirašinėjusius slappyvardžiais. O mūsų leidinio taip ir nesulaukė. Tačiau "Metmenų" rodyklę paskirta šviesiam profesoriaus atminimui.

Dabar mes turime patį pilniausią Lietuvai išsivijus knygų rinkinį, tik su periodiniais leidiniais kiek sunkiau. Kelis mėne-

amžiaus prakalbos ir dedikacijos. V., 1990. P. 120).

Tačiau aiškiausiai Bretkūno noras tarnauti lietuvių tautai ir kalbai, sąklytume, net pasiaukojimas lietuviškam žodžiui, suvokiamas iš jo darbų. Tai produktyviausias XVI a. lietuvių raštijos kūrėjas ne tik Mažvydo, bet ir Didžiojoje Lietuvoje. Tuo atžvilgiu jo neaplenkė nė XVII ar XVIII amžiaus lietuvių literatai. Jam priklauso 4 išleistos knygos. Vienais 1599 m. jų išėjo trys: "Giesmės duchaunos" su 76 giesmėmis, "Kancionalas" (septyniolikos giesmių rinkinys su gaidomis) ir pirmoji lietuvių kalba maldų knyga "Kolektos".

1591 m. išleista "Postilė" ("Postilla tatau esti Trumpas ir Prastas Ischgukdimas Euangelium..."), apskritai didžiausios apimties lietuviška knyga XVI a.: jos dvi dalys turi 956 puslapius (M. Daukšos "Postilė" - apie 630).

Be to, Bretkūnas turėjo parengęs dar aštuonis leidinius, kurie liko neišspausdinti. Jų būta ir mažesnių, ir didesnių darbų. Tačiau apie juos šiandien sunku išsamiai kalbėti, nes ne visi pasiekė mūsų dienas.

Pats didžiausias darbas, kurį laimė, mums likimas išsaugojo, - tai visos Biblijos vertimas. Bretkūno rankraštis turi aštuonias dalis, kurios apima 1908 lapus. Jeigu skaičiuotume įprastos knygos spausdintais puslapiais, tai vertimo būtų dar daugiau. Antai J. Skvirecko Šventojo Rašto Senojo Testamento vertimas, išleistas 1990 m. Vilniuje, sudėtas į tris tomus, apimančius apie 1730 puslapių. Naujasis Testamentas, verstas Č. Kavaliausko, išėjęs Vilniuje 1992 m., turi 540 puslapių teksto (be komentarų ir kitų priedų). Tad iš viso susidaro apie 2270 puslapių. Sudėję visus Bretkūno darbus, kuriuos jis

siųs, dirbdama Chicago pasaulio lietuvių archyve, ieškojau ir laikraščių. Pavyko parsivežti "Keleivio" 39-erių metų komplektus. Tai - didžiulis turas.

JAV nebuvo vienintelis šaltinis, iš kur gavom knygų ir periodinių leidinių. Negaliu nepaminėti Lietuvių kultūros instituto Vokietijoje, išsikūrusio Vasario 16-osios gimnazijoje. Čia mums padovanojo turtingą Antano Maceinos biblioteką. Didžiosios Britanijos lietuvių sąjunga padėjo atgauti Lietuvių namų Londone palikimą. Juose ilgą laiką veikė "Nidos" spaustuvė. Britanijos lietuvių sąjunga padėjo pargabenti retų leidinių siuntas. Tas kainavo nemažai svarų, bet šitaip spausdiniai buvo išgelbėti nuo pražūties.

Susirašinėjam su rašytoju Ka-

nuveikė 1579-1590 m. laikotarpiu, galėtume sakyti, kad tai literatūros žygdarbis. Deja, Bretkūno išversta Biblija nebuvo išspausdinta. Tai nulėmė pakitęs Prūsijos kunigaikštystės valdovo, Albrechto Brandenburgiečio įpėdinio Albrechto Frydricho, ėmusio šalį valdyti 1568 m., abejingumas lietuvių raštijai. Nepaisant pakartotinių Bretkūno raginimų, kunigaikštis, padaręs malonę vertėjui, jog nupirko iš jo rankraštį, neskyrė lėšų Biblijai spausdinti. Prie to, ko gero, prisidėjo ir kitų kunigų sabotazas: paskirtieji peržiūrėti vertimą, pavydėdami Bretkūnui garbės, vilkino rankraščio redagavimą. Biblijos spausdinimas galutinai įstrigo, kai 1602 m. Bretkūnas mirė susirgęs maru ir neliko kam rūpintis jos išleidimu.

Jeigu pamėgintume glaustai apžvelgti visas 1547-1600 m. išleistas lietuviškas knygas, tai jų suskaičiuotume iš viso 30 (bent taip nurodo bibliografinis leidinys "Knygos lietuvių kalba". T. 1. V., 1960. P. XII). Taigi per tuos 53 m. neišėdavo nė po vieną knygą per metus. Tai rodosi labai mažai, kada mūsų laikais Lietuvoje kasmet išspausdinama daugiau nei 2000 knygų. Prie išspausdintų leidinių galima pridėti dar 28 mus pasiekusius rankraščius (jų tame amžiuje tikriausiai būta daugiau). Iš spausdintų leidinių 8 pasirodė Didžiojoje, o 22 - Mažvydo Lietuvoje. Tiek knygų nykiai atrodo net palyginti su anų laikų leidyba kituose kraštuose. Antai 1575 m. vien Paryžiuje išspausdintos 245 prancūziškos knygos, 1525 m. Vokietijoje iš viso išleistos 498 vokiškos knygos ir t. t. Tiesa, kai kuriuose kraštuose gimtąja kalba spausdinta knygų dar mažiau ar dar ne buvo pradėtos leisti. Tačiau tos 30 lietuviškų knygų mums labai brangios: galbūt jos kaip tik nulėmė, kad išliko lietuvių tauta.

ziu Barėnu. Jis neseniai pranešė, jog apsisprendė atiduoti mums "Britanijos lietuvių" laikraščio komplektus. Tai bus Lietuvoje pirmieji šito laikraščio komplektai. Australijoje pavyko užmegzti ryšius su buvusiu "Minties" spaustuvės vedėju Pranu Nagiu. Jo iniciatyva mūsų biblioteka gavo visus Australijos lietuvių leidinio "Mūsų pastogė" numerius. Be to, anksčiau minėtose siuntose į Lietuvą grįžo nemažai ir pirmosios išsivijus (XIX a. pab. - XX a. pr.) leidinių.

Labai džiaugiuosi savo skaitykloje įrengtu atviru fondu. Tai buvusiu retų leidinių lentynos, šiandien lengvai prieinamos kiekvienam čia atėjusiam skaitytojui

Užrašė Dalia Bukontienė VL

Lietuviai

dalyvauja tarptautinio

P.E.N. suvažiavime

Algirdas Landsbergis

Rugpjūčio 5 d. Edinburghe, Škotijoje, prasidėjo savaitę užtruksiantis 64-sis Tarptautinio P.E.N. klubo suvažiavimas. Lietuvos P.E.N. šioje pasaulinėje rašytojų organizacijoje atstovauja jo pirmininkė, Vilniaus universiteto profesorė Galina Čepinskienė, ir iš New Yorko atvykęs savaitraščio "Darbininkas" redaktorius, poetas Julius Keleras.

Suvažiavimo pagrindinės temos: "Tapatybė ir skirtys dabarties literatūroje" ir "Moterys ir dabartinė literatūra". Tačiau atrodo, kad ir šiame suvažiavime literatūrinės diskusijos nustelbs pastangos apginti išraiškos laisvę bei persekiojamus rašytojus

ir varžybos dėl Tarptautinio P.E.N. klubo valdžios. Šios varžybos aktualios ir lietuviams, nes mėginama iš P.E.N. sosto išstumti ir Lietuvai daug padėjusius vadovus; organizacijos centras iš Europos gali pasivirti į Afriką, Aziją ir Pietų Ameriką.

Vienas svarbiausių P.E.N. instrumentų yra Kalinamųjų Rašytojų Komitetas. Jo svarbą sovietinės okupacijos metais gali paliudyti lietuvių savilaidininkai ir sąžinės kaliniai. Komiteto dėka, apie juos patyrė pasaulis, juos ir jų šeimas pasiekė moralinė ir medžiaginė parama. Savo pranešime suvažiavimui komiteto pirmininkė tarp kitko primena, kad rašytojai dabar terorizuojami (mukelta į 7 psl.)

MENO NAUJIENOS

- Rugpjūčio 2 d. "Arkos" galerijoje atidaryta fotografijų paroda "Vilniaus barokas". Ja pradėta antrosios Baroko savaitės programa. Visų Šventųjų bažnyčioje surengtas vakaras "In memoriam dingusiam Vilniaus barokui". Antroji Baroko savaitė vyko nuo rugpjūčio 3 iki 9 dienų.

- Avalynės parduotuvėje "Žygio batai" tarp prekių lentynų savo naujausius tapybos darbus pirkėjų vertinimui pateikė marijampolietis dailininkas Marius Balčius. Paveikslų ciklas "Kelonė", sukurtas avalynės parduotuvės savininkams užsakius, žinovų vertinimu, puikiai dera prie parduotuvės interjero - tapybos kūriniuose yra ir kelionių ilgesio, ir pasirušusių avėti batus kojų vaizdo.

- Žinomas lietuvių kilmės JAV architektas E. Arbas Arbačiauskas Jurbarko susitikimo su kolegomis iš Jurbarko, Tauragės, Šakių rajonų. E. Arbas-Arbačiauskas yra suprojektavęs bankų, universitetų kompleksų, Kalifornijos gyvenamųjų namų kvartalų, monumentų ir paminklų. Kurdamas pastatus lietuvių išeivijai, jis daug kur naudoja tautinės architektūros elementus ir ornamentiką. Autorius demonstravo savo darbų skaidres.

- Tarptautinė fotografijos meno federacija (FIAP) Elektrėnuose gyvenančiam fotografui Vytautui Suslavičiui suteikė FIAP menininko garbės vardą AFIAP. Federacija įkurta 1950 m., jai priklauso septyniolika valstybių. Jos tikslas - populiarinti meninę fotografiją pasaulyje, rengti profesionalias parodas, kaupti fotografijų kolekcijas. V. Suslavičius - trisdešimt penktasis Lietuvos menininkas, kuriam suteiktas AFIAP vardas. V. Suslavičiui vieninteliu Lietuvoje yra suteiktas Master FIAP vardas.

- Vilniaus universiteto J. Lelevalio salėje vyksta naujausiu mokslinių leidinių paroda, kurią suorganizavo "Springer" (Vokietija) leidykla ir VU biblioteka. "Springer" leidyklos atstovas pabrėžė didžiulę, palyginti su tarptautinėmis knygų kainomis, nuolaidą (30%), taikomą tokių parodų metu. Bibliotekos pagal katalogą gali pasirinkti knygas, kurios atitinka jų poreikį. Šioje parodoje dalyvauja devynios bibliotekos: Oxfordo, Harvardo, Cambridge universitetų ir kt. Jos pateikė medicinos, chemijos, fizikos, astronomijos, ekonomikos, filologijos, filosofijos ir kitų mokslo sričių leidinius. "Springer" leidykla pasiūlė kompaktinį diską su leidyklų sąrašais, kuriuose užfiksuota daugiau kaip 1 milijonas knygų pavadinimų. Didelė šių leidinių dalis anotuojami trumpais aprašymais. Šiais metais "Springer" leidykla pradėjo leisti elektroninį žurnalą, kuriame pateikiama apie 150 leidinių.

- Vilniaus šiuolaikinio meno centre atidarytas vieno garsiausių avangardo menininkų Jurgio Mačiūno (1931-1978) kabinetas. Kabinetas, kuriame rodomi J. Mačiūno ir kitų menininkų (Roberto Wattso, Yoko Ono, Beno Vautiero, Jameso Riddleo ir kitų) sukurti vadinamieji "Fluxus" daiktai, įrengtas ŠMC bendradarbiaujant su Lilos ir Gilberto Silvermanų "Fluxus" kolekcijos fondu bei pernykštės parodos apie Mačiūną kuratoriumi Johnu Hendricku.

Ilgas sėdėjimas prie kompiuterio gali sausinti akis

(atkelta iš 4 psl.)

šių plonųjų sluoksnių funkcijoms. Pavyzdžiui, suplonėjus riebaliniam sluoksniui, ima labiau garuoti vandeninis.

Per dvejus stažuotės metus JAV Kolumbijos universiteto E. Harknesso akių instituto asarų tyrimo laboratorijoje R. Žuklytė išmoko tirti asarų plėvelę moderniausiu mikroskopiniu būdu, pripažintu šios srities "auksiniu standartu".

Eksperimentinės ir klinikinės medicinos instituto Gerontologijos ir reabilitacijos centre R. Žuklytė atliks mokslinius sausų akių sindromo tyrimus.

Iki šiol Lietuvoje sausų akių sindromas nebuvo tyrinėjamas. Jam tirti naudojamas paprasčiausias būdas - Shirmerio mėginys (filtrinio popieriaus juostelėmis matuojamas išsiskyrusių asarų kiekis). Jis nėra veiksmingas pradinėse ligos stadijose.

Akys kenčia nuo kompiuterių

Išsivysčiusiose šalyse ypač dažni asarų plėvelės vidurinio - vandeninio sluoksnio pažeidimai, kurie gali išprovokuoti sausų akių sindromą.

Neretai žmonės, kuriems tenka nuolat dirbti kompiuteriu, pajunta, kad akys greitai pavargsta, bijo šviesos, jaučia į akis dvelkiančią šalto oro srovę. Kaip paaikškino R. Žuklytė, ne visada

šie nemalonūs pojūčiai baigiasi liga, tačiau verta pasitikrinti, ar neatsirado akių polinkio sausėti.

Kai žmogus įtemptai žiūri, akys mirksi rečiau. "Mirksėjimas padeda asarų plėvelei tolygiai pasiskirstyti akių paviršiuje. Tai lyg bangų skalaujami jūros krantai - jei jūra nebanguoja, pakrantė greitai išdžiūsta. Retai mirksinčios akys ilgesnį laiką būna atviros, todėl išgaruoja daugiau asarų", - aiškino akių ligų gydytoja.

Patalpų oro kondicionavimas vasarą ir šildymas žiemą taip pat sausina akis. Asarų plėvelės normaliai veiklai trukdo ir kontaktiniai lęšiai, lakūs kosmetikai, akių kosmetika, kremai ir muilai, cigarečių dūmai, fluorescencinė šviesa. Žiedadulkės, maža drėgmė, vėjas - tai taip pat rizikos veiksniai.

Reikia ieškoti ir kitų ligų

Senstant asarų liaukos išskiria mažiau asarų - tai natūralus procesas. Dėl hormoninių pakitimų kenčia vyresni nei 65 metų moterų akys. Dėl to kai kurių vyresnių žmonių akys sausėja.

Sausų akių sindromas sukelia daugelį kitų organizmo ligų. Dažnai oftalmologų pacientai skundžiasi ir burnos sausumu (būdinga pirminiam Sjorgeno sindromui).

Daugiau asarų vandeninio sluoksnio išgaruoja žmonės, sergantys skydliaukės ligomis,

kurios sukelia išverstakumą. Asarų plėvelės riebalinis sluoksnis suplonėja sergant lėtiniais voku krašto uždegimais.

Sergantieji sausų akių sindromu dažnai taip pat serga ir reumatoidiniu artritu, sistetine raudonąja vilklige, sklerodermita, sistetine skleroze, Laimo liga ir kai kuriomis kitomis ligomis.

Vaistai gali kenkti akims

Asarų liaukų sekreciją gali sumažinti kai kurie ilgai vartojami vaistai, todėl ligoniams reikia konsultuotis su akių gydytoju.

Riziką kelia betareceptorių blokatoriai, diuretikai, metildopa, skiriami hipertenzijoms gydyti. Kenkia kosulį slopinantys opiatai, anticholinerginiai vaistai, taip pat - psichotropiniai medikamentai (benzodiazepinai, MAO inhibitoriai, fenotiazinai, tricikliai antidepresantai), kai kurie bronchinei astmai, alergijoms ir Parkinsono ligai gydyti skiriami vaistai.

Gelbsti suvirintojo akiniai

Negydomas sausų akių sindromas sukelia akies paviršiaus epitelinių ląstelių patologinius pokyčius. Liguisti požymiai, iš pradžių buvę tik laikini, praeidavę akims pailsėjus, gali tapti nuolatiniais. Akys nuolat gali būti paraudusios, skaudėti. Gali sumažėti regėjimo aštrumas, padidėja rizika susirgti akių infekcinėmis ligomis. Ypač sunkiais atvejais gali išopėti ragena, o tai reiškia, kad žmogus taps regėjimo invalidu.

Nors sausų akių sindromas daugeliu atveju nėra visiškai išgydomas, gydytojas gali palengvinti būklę. Jei sausų akių sindromą sąlygoja kuri nors kita liga, akių būklę gali pagerėti jas tinkamai gydant. Jei įmanoma, reikia vartoti mažiau vaistų, kurie skatina akių sausumą.

Akių sausumui gydyti naudojamos dirbtinės asaros, tepalai, lubrikuojančios ir mukolitinės priemonės. Kartais taikomas ir

chirurginis gydymas: kad asaros mažiau garuotų, užkernami asarinių akučių arba asarų kanalėliai.

Sausoms akims padeda aplinkos drėkinimas ir drėgmę aplink akis sulaikantys akiniai, panašūs į suvirintojo akinius.

ŽEMIAUSIOS SKRYDŽIŲ KAINOS Į JAV MIESTUS

Pavyzdžiai kainų iš New Yorko viena kryptimi perkant bilietą į abi puses:

Chicago	\$109	Tampa	\$97
Los Angeles	\$107	West Palm Beach	\$108
Las Vegas	\$110	Miami	\$74
San Francisco	\$145	Orlando	\$81

Nuolaidos galioja ir į kitus miestus, taip pat į daugelį Europos miestų, įskaitant ir Vilnių.

Nurodytos kainos galioja šio skelbimo paruošimo metu

Vytis Travel

40-24 235 St.
Douglaston, NY 11363
Tel.: 718-423-6161
1-800-77-VYTIS

"Poezijos pavasario - 97" laureatas Romas Sadauskas skaito savo eiles. A. Žižiūno nuotr.

VILTIS - Hope

LITHUANIAN RELIEF PARCEL, INC.

368 West Broadway, Boston, MA 02127
Tel. (617) 269-4455 Fax. (617) 269-4836

- SIUNTINIAI IŠ BOSTONO Į LIETUVĄ
- Pagalba Lietuvai - Gift of Hope
- Skambučiai į Lietuvą - 62 c/minutę
- Pinigų pervedimas į Lietuvą
- Didžiausia lietuviška parduotuvė "DOVANA"

SEPTEMBER PICK-UP SCHEDULE

Brockton, MA	SEPT. 4	4-6 PM
Brooklyn, NY	SEPT. 6	1-4 PM
Philadelphia, PA	SEPT. 7	1-5 PM
Gardner, MA	SEPT. 9	4-6 PM
Centerville, MA	SEPT. 10	3-5 PM
Putnam, CT	SEPT. 11	1-2 PM
Providence, RI	SEPT. 11	4-6 PM
Waterbury, CT	SEPT. 12	9:30-11AM
Hartford, CT	SEPT. 12	12-2 PM
Worcester, MA	SEPT. 13	12-3 PM
Kennebunkport, ME	SEPT. 15	1-2 PM
Lowell, MA	SEPT. 16	12-1 PM
Lawrence, MA	SEPT. 16	2-3 PM
Nashua, NH	SEPT. 16	4-5 PM
Norwood, MA	SEPT. 17	6-7 PM
Albany-Schenectady, NY	SEPT. 18	7-8 PM
Binghamton, NY	SEPT. 19	9-11 AM
Scranton, PA	SEPT. 19	12:30-2 PM
Frackville, PA	SEPT. 19	5:30-7 PM
Brooklyn, NY	SEPT. 20	1-4 PM
Bridgeport, CT	SEPT. 20	6:30-7:30 PM

Mes linkime, KAD NELAIMINGI ATSITIKIMAI JUS APLENKTŲ

Būsime Jūsų gydytojai, kol svečiuositės Lietuvoje. Jums tereikia paskambinti.

Visi klinikos gydytojai tobulinosi Vakaruose. Personalas kalba lietuviškai ir angliškai. Yra platus naujų vaistų pasirinkimas, šiuolaikiškai įrengta operacinė.

Pirmoji pagalba

- įvairios ūmios ligos, vaikų ligos, ginekologinės ligos

Skubi chirurginė pagalba

- kaulų lūžiai
- išnirimai
- žaizdos
- sumušimai
- raiščių, raumenų patempimai, plyšimai

Baltijos ir Amerikos terapijos ir chirurgijos klinika

Privati klinika įsikūrusi Vilniaus universitetinėje Antakalnio ligoninėje, Antakalnio g. 124, tel. (8-22) 74 20 20, 76 79 42

Konsultuojame darbo dienomis nuo 9 iki 17 val.

Prieš skubios medicinos pagalbos, skambinkite bet kurio paros metu. Jei svečiuositės Vilniuje, užsikite susipažinti, net jei ir nesergate. Nelaimingi atsitikimai nelaukia patogaus laiko!

atlanta IE, Inc.

800 - 775 - SEND ▼ 914 - 258 - 5133

Garantuotas, greitas ir saugus siuntinių pristatymas

nuo DURŲ iki DURŲ

Siuntiniai pasieks gavėją per 6 savaites, o oro paštu - per 14-a darbo dienų

į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ, BALTARUSIJĄ, RUSIJĄ.

AUGUST PICK-UP SCHEDULE

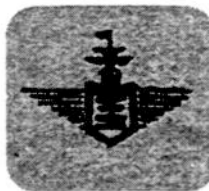
AUGUST 11	WHITING, NJ	1-2 PM
AUGUST 12	PUTNAM, CT	1-2 PM
AUGUST 14	NEWARK, NJ	11-12 NOON
AUGUST 15	PHILADELPHIA	11-12 NOON
AUGUST 16	BROOKLYN, NY	12-1 PM
AUGUST 19	NEW BRITAIN, CT	11-12 NOON
	NEW HAVEN, CT	2-3 PM
	WATERBURY, CT	4-5 PM
AUGUST 21	KEARNY, NJ	11-12 NOON
	PATERSON NJ	1-2 PM
AUGUST 28	NEWARK, NJ	11-12 NOON
AUGUST 29	PHILADELPHIA, PA	11-12 NOON
	BALTIMORE, MD	4-5 PM
AUGUST 30	BROOKLYN, NY	12-1 PM

For more information call 914-258-5133

ECONOMY AIRFARES TO VILNIUS

New York-Vilnius-New York \$699 r.t.

One way to Vilnius \$499

FREGATA TRAVEL

250 West 57th Street, 1211
New York, NY 10107
Tel.: (212) 541-5707

PASINAUDOKITE PAPIGINTOMIS KAINOMIS

pavasari ir vasarą, skrisdami į
Vilnių ir Rygą!

Mes taip pat siūlome patogius skrydžius ir keliones laivu į Karibų salas, Australiją, Aziją ir Europą.

Dėl daugiau informacijų skambinti:

AIREX TRAVEL AGENCY

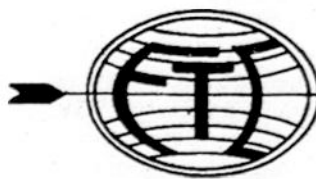
382 Broad Ave.

Leonia, NJ 07605

(201) 944-1273 (800) 955-7370 (201) 947-2189

MES SIŪLOME

PIGIAUSIAS KELIONES Į VILNIŲ
IŠ BET KOKIOS VIETOVĖS
AMERIKOJE AR KANADOJE

Ferrante Travel Center

135 Broad Ave., Palisades Park, NJ 07650

(800) 654-2432

(201) 592-8780

Pokalbis su buvusiu Socialinės apsaugos ministru, Socialinės politikos grupės vadovu Teodoru Medaiskiu

(atkelta iš 2 psl.)

jos būtų žymiai didesnės, kadangi būtų daugiau dirbančių, o mažiau gaunančių.

Ar dirbančiam pensininkui reikia mokėti pensiją? Viena koncepcija remia patys pensininkai - jie savo pensiją užsidirbo ir turi teisę gauti. Kiti - visiškai priešingai. Pensinis draudimas - nuo ko mes draudžiame: ar nuo to, kad žmogui suėjo 60 metų, ar nuo to, kad žmogus paseno ir negali dirbti. Manysčiau, kad reikia drausti nuo antrojo atvejo. Jei jis paseno ir gali dirbti, tai neįvyko draudiminis įvykis ir jis gali dirbti toliau. Ir negauti pensijos. Už tai ant manęs visi labai pyko. Nors politiškai tą daryti sunku. Nors pasaulyje mažai kur taip dosniai dalijama - ir pensija, ir atlyginimas.

Kalbama, kad esame vos ne vykstanti tauta. Ar vaiko ir mamos socialinė globa yra pakankama?

Motinėstės pašalpos yra nedidelės. Nors kainuoja apie 100 mln. It vien SODRAI ir apie 80 mln. It savivaldybių biudžetams. Čia susiduriame su dilema. Turtingoms šeimoms tos paramos

galėtų beveik nebūti. Ir pinigų atiduoti skurstančioms šeimoms. Bet tam, kad atskirtume, kuri šeima yra kokia, turime tikrinti jų pajamas. Tam reikia įsteigti didžiulę administraciją. Ji tuos skiriamus pinigus ir "suvalgytų". O be administracijos neišeina teisingai skirti.

Reikėtų paramą teikti tik skurstantiems, bet tada papuolame į tą administravimo baltą. Tad pigiau išeina dalinti visoms šeimoms. O tie 10 pridedamų litų: vienų jie negelbsti, kitiems - tik taurei šampano.

Manau, kad paramą šeimai būtų galima organizuoti ne piniginiiais būdais. Bandyti teikti socialines paslaugas... Bet tai irgi labai brangu.

Vis tik žingsnis po žingsnio, tikiuosi, bus orientuojamasi į skurstančias šeimas.

Kokia bendro vidinio produkto (BVP) dalis skiriama socialinėms reikmėms?

Tokios išlaidos sudaro 3,3 mlrd. litų. Tai apie 10,6% BVP. Tai pakankamai aukštas rodiklis. Be to, yra 3 mlrd. litų SODROS biudžeto.

Lietuviai

dalyvauja tarptautinio
P.E.N. suvažiavime

(atkelta iš 5 psl.)

mi, kalinami ar žudomi ne tik tai totalitarinėse šalyse - kaip Kinijoje, Sirijoje, Vietname ar Kuboje - bet ir kai kuriose "naujosiose demokratijose", įskaitant Baltarusiją, Rusiją, Kirgizstaną ar Bosniją. Ir i demokratėjantį pasaulį ima sugrįžti įstatymai, grasinantys įkalinti rašytojus, kurie "išeidžia Prezidentą", "niekina vyriausybę bei jos pareigūnus", ir "išdavikiškai šmeižia". (Lietuvos P.E.N. centro atstovams dėl savo vyriausybės neteks rausti, nors panašių pasiūlymų yra pasigirdę ir Vilniuje.)

Tokį persekiojimą smerkia ir priešveiksmius siūlo suvažiavimo metu svarstysimos rezoliucijos. Vienoje jų, Rusijos P.E.N. centras skundžiasi, kad tenai, ypač provincijoje, vis labiau varžoma žodžio laisvė, o spauda, televizija ir radijas tampa vis labiau priklausomi nuo komercinių telkinių, kurie varžosi dėl valdžios.

Į spaudos laisvę saugančius įstatymus dažnai nekreipiamas dėmesio. Rusų rašytojai skatina Tarptautinį P.E.N. Klubą pareikalauti, kad Rusijos prezidentas ir valdžia sukurtų veiksmingą mechanizmą apsaugoti spaudos ir išraiškos laisvę, kurią užtikrina tarptautinė teisė. (Taip, pakeliui i demokratiją, tebesitęsija Rusijos tradicinė agonija.)

Tarptautinio P.E.N. suvažiavimai suburia ne tik rašytojus, bet ir vertėjus, kritikus, leidėjus, redaktorius, žurnalistus. Čia susirenka pasaulio viešosios nuomonės formuotojai. Tai reta progą paskaidrinti pasaulio akyse dar vis gerokai aprūkusių Lietuvos įvaizdį - ne tik kultūrinį, bet ir politinį. Išlaidos, kurių pareikalauja lietuvių dalyvavimas P.E.N. veikloje, su kaupu grįžta visokeriopos paramos, stipendijų, leidinių, vertimų ir ypatingų ryšių pavidalu.

Populiariausi vaikų vardai

Vilniuje

Vilniečiai šiemet dukroms dažniausiai duoda Simonos, Ievos, Karolinos, Gabrielės, Lauros, Ingos, Gretos, sūnums - Luko, Karolio, Lauryno, Martyno, Pauliaus vardus. Panašūs vardai buvo renkami ir pernai. Džiugu, kad tėvai vaikams parenka ir senovinių, netradicinių vardų, pavyzdžiui, Mamertas, Margiris, Girmantas, Kastė. Tačiau Vilniuje auga ir Džeineta, Džiazas, Paskalis, Santana, Džilija, Barbara.

Kaune

Daugiausia tarp šiomet gimusių kauniečių yra Gabijų, Gabrielių, Paulinų, Radvilių, Agnių, Jusčių, taip pat Rokų, Mantų, Erių ir Paulių. Dažnai tėvai, prisijūrę televizijos serialų, pavadina savo vaikus Rasidu, Doru, Selmu, Ainu, Maiklu, Neilu, Lamanda, Junda, Džora. Neseniai seriale "Santa Barbara" atsiradus mergaitei Adrianos vardu, Kaune daugiau tėvų panoro šiuo vardu pavadinti

savo dukras.

Klaipėdoje

Populiariausi vardai šių metų pradžioje buvo Tomas, Karolis, Lukas, Martynas, Monika, Greta, Kornelija, Viktorija. Iš retesnių vardų vaikams duodami - Vakario, Kerniaus, Girenės vardai. Šiemet klaipėdiečiai nedavė tokių vardų kaip Džein, Konsuela, Marlena, Rebeka, kurie buvo populiariausi pernai.

Lietuvių vardynė yra apie 4000 vardų, tačiau Lietuvoje naudojami tik apie 800 skirtingų vardų. Tėvai ne tik parenka vardus, paveikti kino filmų ar verstinės literatūros, bet ir patys sukuria savo vaikui vardą. Lietuvių kalbos instituto Vardyno skyriaus vadovė Vitalija Maciejauskienė pastebėjo, kad ši tėvų kūryba darosi aktyvesnė. Kaip pavyzdį, p. Maciejauskienė pateikė mergaitės vardą Videta. Motina paaiškino, kad rinkdama vardą dukrai, kalendoriuje užkliuvo už vardo Violeta. Ji pastebėjo, kad sujungus raides o ir l, pasidarytu

Liepos 27-tą įvyko tradicinė Dainavos jaunimo stovyklos metinė šventė ir tą pačią dieną - Dainavos rėmėjų suvažiavimas. Nuotraukoje - suvažiavime dalyvavę Dainavos Direktorių Tarybos nariai.

Nustumti senatvę į vėlesnius amžiaus metus

Gamtos dėsnis: žmogus, kaip ir kiekvienas gyvis pasaulyje, gimsta, gyvena ir miršta. Laiko tarpas nuo žmogaus gimimo ligi jo mirties yra žmogaus amžius, kuris normaliai žmogaus gyvenime skirstomas į tris laikotarpius: jaunystę, subrendusio-pajėgumo laikotarpį, ir senatvę. Dauguma žmonių išgyvena visas tas amžiaus dalis, bet yra žmonių, kuriems įgimtos ar įgytos kūno negalios arba ir aplinkos veiksniai, pvz., sudegimas, autoavarija ir kt., atima gyvybė - tie tik dalį ar dalelę žmogaus amžiaus išgyvena.

Žmogaus gyvenimo ilgumas, jo amžius, yra įvairaus ilgumo, bet statistikas vedantieji pateikia kurios tautos ar valstybės žmonių apibendrintą žmogaus amžių. Amerikoje dabar gyvenančių žmonių amžiaus ilgumas yra 76 metai, moterų šiek tiek ilgesnis, vyrų trumpesnis. 1960 m. Amerikoje gyvenančių žmonių amžius buvo 62-63 metai, o 1900 metais tik 46 metai. Statistika rodo, kad Amerikoje ir daugelyje kitų šalių gyvenančių žmonių amžius ilgėja. Ilgėjimą lemia sveikatos apsaugos žinios ir jų nurodymų naudojimas.

Pagal biologus (mokslų žmones, tiria gyvybės reiškinius) žmogus turėtų gyventi 100-120 metų. Anksčiau minėti žmogaus amžiaus laikotarpiai liktu, bet žymiai padaugėtų subrendusio-pajėgumo žmogaus metų ir sutrumpėtų senatvė. Biologų tyrimais, ypač moksliniais pradėtais 1961 m. ir tęsimais toliau, surasta ir surandama, kaip ir kodėl žmogus sensta. Dar daugiau, jie surado ir suranda būdus, kaip senėjimas gali būti sulėtintas ir nustumiamas į vėlesnius žmogaus amžiaus metus.

Senėjimas

Keli vyksmai organizme, kūne, tai yra kūno ląstelėse, verčia žmogų senti. Vienas tų vyksmų yra ląstelių ribota galimybė daugintis ir atsinaujinti, kas vyksta ląstelės skilimu. Skilimas pakeičia susidėvėjusią ląstelę ir taip pat didina kūną ligi genų nustatytos ribos. Patirta, kad žmogaus kūno ląstelės gali skilti tik apie 70 kartų, bet skyla kiekviena kitu laiku, mėnesiais ar metais skirtingu. Paskutinio skilimo ląstelėms susidėvėjus, ląstelė miršta.

Kita ląstelių kenkimo ir nykimo priežastis, vedanti į gyvio - žmogaus senėjimą, yra ląstelėje vykstančio metabolizmo (medžiagų apykaitos) padarinys. Gyvybės pasireiškimai ląstelėje (ir

kūne) reikalauja energijos, kuri gaunama iš tam paruoštų maisto produktų ir deguonies, kraujo ir limfos atnešamų į ląsteles. Ląstelėje panaudotos ir suvartotos bei pakeistos tos medžiagos šalinamos, jos vadinamos radikalais, nes kenksmingos ląstelėms. Medžiagų sunaudojimo ir pakeitimo bei šalinimo vyksmas ląstelėse vargina ir pilnas radikalų pašalinimas ne visada pavyksta, lieka tų radikalų ląstelėje. Palaipsniui jų prisirenka tiek, kad kenkia ląstelei, žudo ją. Ypač tai žymu senesnėse ląstelėse.

Yra dar ir trečia ląstelių darbo trukdymo, joms kenkimo ir jų žuvimo priežastis. Ląstelėse cukrinės medžiagos jungiasi su proteinais (baltymais), ypač jei tų cukrinių medžiagų yra perteklius, pvz.: diabetikų (cukraligę turinčių) ir daug saldumynų naudojančių žmonių kūne. Tie susidarę junginiai yra lipnūs ir lipinantys, rudos spalvos, panašūs į kepmo cukraus medžiagas. Ląstelėje jie klijuoja aplink juos esančias proteinines medžiagas, pasidaro sunkiai pašalinami ar ir visai nepašalinami iš ląstelės, ir ląstelė miršta.

Visi ką tik minėti ląstelių kenkimai ir ląstelių žudymas vyksta kartu, bet gali būti, kad kuris nors iš tų būdų pirmauja. Įdomu žinoti, kodėl ląstelė, sakysime, po 70 skilimų, negali skilti ir daugintis. Ląstelės branduolyje yra spurguotos, šakotos spyruoklės pavidalo chromosomos, kurių viename gale yra susmaugtas (lyg rankogaliu) spurgelis. Ląstelei skylant, naujose ląstelėse spurgelis mažėja, kol visai išnyksta, ir tada ląstelė skilti ir daugintis negali, o susidėvėjusi miršta. Tik vėžio ir spermos ląstelėse tas spurgelis ląstelei skylant išlieka nepasikeitęs, dėl to tų ląstelių skilimas ir dauginimasis galbūt išlieka neribotas.

1984 m. biologai surado enzymą (enzimai - medžiagos, gaminamos kūne tam tikrų ląstelių, kurios įtaigoja biologinius vyksmus), įtaigojantį ląstelės skilimo spurgelį. Tas enzymas pavadintas tolimeraze (tvarkytoju). Ji gaminama chromosomose genų nurodymu. Tokių genų žmogus turi keliošimtis. Dabartiniu metu kūne tų genų nustatyti ir surasti dar negalima, o ir suradus nebūtų galimybės juos pakeisti ar jų veikimą įtaigoti. Taigi senatvės išvengti žmogui dar neįmanoma.

Galimybė pastumti ir sulėtinti senėjimą

Išaiškintos senėjimo priežastys ir vyksmai teikia žmogui galimybę senėjimą nustumti į vėlesnius jo amžiaus metus, išlikti daugiau metų pajėgiu ir

darbingu, pailginti savo gyvenimo amžių ir sutrumpinti senatvę.

Žmogui reikia naudoti tik tiek maisto, kad jo pakaktų kūno gyvybei palaikyti ir iš jo gaminamos energijos žmogaus darbams atlikti. Jauniems reikia maisto ir augimui. Sunkiai nedirbančiam žmogui turėtų užtekti 1500-1800 kalorijų per dieną, o sunkiai dirbančiam - ligi 3000 kal., retais atvejais ir daugiau. Maiste būtina apriboti riebalų kiekį, ypač turinčių cholesterolio ir prisotintų riebalinių rūgščių. Riebalų panaudojimas ląstelėse jas daugiau vargina negu kitų maisto produktų panaudojimas, ląstelė tampa greičiau pažeidžiama. Be to, riebalai, ypač turintieji cholesterolio ir prisotintų riebalinių rūgščių, kenkia kai kuriems kūno organams (pvz., arterijų ateroskleroze).

Sumažinti reikia ir sunaudojamo cukraus bei saldumynų kiekį, nes cukrinių medžiagų perteklius sukelia ląstelėse glikolilaciją, ląstelėje gaminasi viską aplinkoję klijuojanti medžiaga, palaipsniui marinant ląstelę. Reikia vengti ir alkoholio, ypač stiprios koncentracijos ir didesnių kiekių, nes alkoholis tiesiogiai žudo kai kurias ląsteles kūne, o jo panaudojimas ląstelėje jai kenkia ir silpnina.

Sveikatą saugančiam žmogui maistui reikia, kad jis būtų natūralus ir įvairus, turintis ne tik esminių maisto dalių - proteinų, angliavandenių ir riebalų, pastarųjų ne per didelius kiekius, - bet ir gyvybei palaikyti būtinų vitaminų, metalų ir mineralų. Tokie maisto produktai yra daržovės, vaisiai, uogos, grūdai ir jų gaminiai. Naudotini ir gyvių kilmės maisto produktai, mėsa, bet reikia vengti juose esamų riebalų, nes juose gausu cholesterolio ir prisotintų riebalinių rūgščių. Išimtis yra žuvis, kurios riebalai be cholesterolio.

Organizmui neteikiant maisto produktų pertekliaus, mažiau maisto medžiagų pasiekia kūno ląsteles, jos turi mažiau darbo, jos tausojamos ir ilgiau išgyvena. Kai kūne ir ląstelėse pasiekia mažiau maisto medžiagų, tai gaminama

mažiau šilumos, kūno temperatūra krinta 1 ar net 1,8 laipsnio (Fahrenheito). Žemesnė kūno temperatūra lėtina ląstelių darbą, jos ilgiau gyvena - tai gali pratęsti žmogaus gyvenimą 13-14 metų.

Visiems žinoma, kad (tabako) rūkymas kenkia sveikatai, dėl to reikia neįprasti rūkyti, o jau įpratusiems mesti, nors tai ir nelengvas uždavinys. Prie ligoms gydyti jau žinomų vaistų, tai padeda atstatyti žmogaus sveikatą ir ilgina jo gyvenimą. Surastas ir laboratorijose gaminamas enzymas pimagedinas, kuris pajėgia atidaryti širdyje ar smegenyse priskretusią jos kraujagyslę, uždarusią arteriją, kas išgalina atstatyti tų organų būklę ir pailginti žmogaus gyvenimą. Deja, dabar dar ši enziminė pagalba teikiama tik kai kuriose ligoninėse ir tik trijų valandų nuo arterijos užkimšimo laikotarpyje.

Sveikatai palaikyti būtina, kad žmogus ką nors fiziškai dirbtų, o jei joks darbas neįmanomas, tai darbą reikia pakeisti fiziniiais pratimais, gimnastika, bėgiojimu ar bent vaikščiojimu. Be darbo žmogaus organai ir žmogus silpnėja, menkėja jo pajėgumas, tas silpnėjimas prasideda ląstelėse. Nenaudojami daiktai nyksta, nenaudojami nyksta ir žmogaus organai, audiniai ir ląstelės, silpnėja ir nyksta visas žmogus.

Žmogui vykdant sveikatą palaikančius ir keliančius nurodymus, galima pailginti savo gyvenimą, išlikti daugiau metų pajėgiu, darbingu ir nustumti senatvę į vėlesnius savo amžiaus metus bei ją sutrumpinti.

Dr. Juozas Kriaučiūnas

Lietuvos Vyčių suvažiavimas

Lietuvos Vyčių 84-sis metinis suvažiavimas/seimas š. m. rugpjūčio 7-10 d. vyko Holiday Inn viešbutyje, 2800 Presidential Drive, Fairborn, Ohio. Seimą globojo Dayton 96-ta kuopa.

Prieš pradėdant suvažiavimą, trečiadienį, rugpjūčio 6 d., pagėdaujančiams įvyko ekskursija po žymiausias Dayton miesto vietas.

Ketvirtadienį, rugpjūčio 7 d., atidarant suvažiavimą, šv. Mišios buvo aukojamos šv. Kryžiaus bažnyčioje, Daytone. Vakare vyko susipažinimo vakaras.

Penktadienį, rugpjūčio 8 d., aptarus einamuosius reikalus, įvyko kultūros vakaras Dayton Aviacijos muziejuje.

Šeštadienį, rugpjūčio 9 d., seimo uždarymas ir banketas. Banketo metu buvo pagerbta ir pakelta į garbės narystę žymi ir aktyvi vyte Bertha Stoskus. Keli jaunieji vyčiai buvo apdovanoti stipendijomis.

Sekmadienį, rugpjūčio 10 d., bendri priešpiečiai viešbutyje ir seimo uždarymo šv. Mišios buvo aukojamos šv. Kryžiaus bažnyčioje.

A. + A.

Aušrai Štarolytei -
Dičpinigaitienei

mirus, jos vyrui Zigmui - New Yorko šaulių kuopos valdybos nariui, sūnums - Zigmui su šeima ir Pauliui bei artimiesiems čia ir Lietuvoje reiškiamė nuodirdžią užuojautą.

New Yorko Šaulių Kuopa

A. + A.

Mindaugui Petrikui

mirus, jo žmonai Danutei, sūnums Jonui ir Edmundui, jų šeimoms ir artimiesiems reiškiamė giliausią užuojautą.

Otilija Siemaškienė
Toni ir Edvardas Juzumai

DARBININKAS

341 Highland Blvd.
Brooklyn, NY 11207

E-mail: jkeleras@aol.com

Redakcija (718) 827-1352
Redakc. FAX .. (718) 827-2964
Administr. (718) 827-1351

Spaustuė (718) 827-1350
Vienuolynas ... (718) 235-5962
Vyskupas (718) 827-7932
Salė (kor.) (718) 827-9645
Salės adm. (718) 235-8386

Pusmečio aukos Kultūros Židiniui

Per paskutinį pusmetį (nuo 1997 m. sausio 1 iki birželio 30) gauta \$6,632 paramos ir aukų iš 7 asmenų (ar šeimų), 4 organizacijų ir 5 Kultūros Židinio (KŽ) kavinų. Aukotojų pusmečio aukos sąrašuose nurodytos prieš aukotojų pavardes. Skliausteliuose po kiekvienos aukotojo pavardės pateikiama aukotojo, ar šeimos, aukų suma nuo K. Židinio steigimo.

Asmeninių aukų sąrašas:
\$1,000 - nežinomas aukotojas (\$3,600), \$250 - J. Boley palikimas (\$1,325), \$100 - Dr. J. ir D. Bilėnai (\$2,243), po \$50 - V. ir L. Milukai (\$1,998), P. ir A. Petraičiai (\$220), V. Jankauskienė (\$1,702), \$10 - Dr. J. Kriaučiūnas (\$275).

Aukos iš organizacijų. Po \$1,000 - Lietuvių Atletų Klubas, \$236 United Way of NYC (gauta per United Way of NYC iš atskaitymų nuo p. L. Vebeliūno ir p. R. G. Keller algų Brooklyn Union korporacijoje, kurių suma buvo tarpe 7 ir 15% didesnė, negu nurodyta suma), po \$50 - NY Lietuvių Gydytojų Draugija, NY Šaulių Kuopa.

KŽ-io Parengimų Komiteto pelnas iš KŽ-io Kavinės: \$3,811.

Kultūros Židinio vadovybė dėkoja visiems už paramą aukomis, nario mokesčiais ir už atsilankymą KŽ-io rengiamose kavinėse ir parengimuose, kurių visas pelnas skiriamas KŽ-io išlaikymui. Pirmeniam, kad KŽ-io nario mokesčiai yra \$50 organizacijoms, \$25 asmenims ir \$10 naujai atvykusiems iš Lietuvos. Galima KŽ-iiui aukoti ir darbovietėse per United Way, nurodant, kad auka skiriama Lithuanian Cultural Center, Inc., 355 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207. Visos aukos ir nario mokesčiai KŽ-iiui yra atleidžiami nuo valstybinių mokesčių.

Atsiprašome už bet kokią klaidą ar praleidimą. Tai pastebėję, malonėkite pranešti KŽ-iiui raštu ar telefonu 1 - (718) 235-8386.

Kultūros Židinio vadovybė

Neseniai iškeliavusios amžinybėn a. a. Aušros Dičpinigaitienės šviesiam atminimui, Lietuvių Katalikų Religijai šilpiai auksio: Zigmąs Dičpinigaitis - \$100.00, Sabalių šeima - \$100.00 (Lietuvos našlaičiams), Algis ir Vida Jankauskai - \$40.00 ir Algirdas ir Ramutė Česnavičiai - \$30.00. LKRŠ reiškia gilią užuojautą vyriui, sūnams, anūkams, giminėms, pažįstamiems ir dėkoja už dosnias aukas.

1997 m. rugpjūčio 2 d. mirė Teresė Rozevičienė, gyvenusi Webster, NY. Liko dukros Angelė Rozevičiūtė ir Danguolė DeMaria, žentas Donald DeMaria, trys anūkai ir kiti giminės gyvenantys Afton, NY, Woodhaven, NY, ir Worcester, MA.

Aprėiskimo parapija ruošia šaunią gegužinę - pikniką rugšėjo 14 d., sekmadienį, Kultūros Židinyje, 361 Highland Blvd., Brooklyn, NY. 11 val. Aprėiskimo parapijos bažnyčioje bus aukojamos mišios. Pikniko pradžia 1 val. popiet Kultūros Židinyje. Savo muzika visus linksmins Stasys Telšinskas. Bus linksmas gauti lietuviško maisto ir atgaivos. Visi laukiami!

Woodhaveno mugė (Jamaica Ave.) šiemet vyks rugšėjo 21 d., sekmadienį, nuo 11 val. ryto iki 6 val. popiet. Šiame rajone gyvena nemažai lietuvių, todėl būtų įdomu pamatyti daug lietuviškų prekių. Beveik kasmet Marytė Šalinskienė paruošdavo stalą ant kurio išdėliodavo įvairiausius lietuviškus suvenyrus. Ar šiemet lietuviai suorganizuos stalą - neteko sužinoti. Jeigu norėtumėte pateikti savo prekių, skambinkite tel. (718) 805-0202.

"Darbininko" administracija pakartotinai prašo visų skaitytojų laiku pratesti prenumeratą ir sumokėti atsilikusių mokesčių. Norėtume ypač paraginti tuos skaitytojus, kurie nėra susimokėję prenumeratos mokesčio už porą ir daugiau metų. (adm.)

DIDĖJA KELIAUJANČIŲ LIETUVIŲ SKAIČIUS

(atkelta iš 1 psl.)

paslidinėti Alpių ar Tatrų kalnuose. Tačiau, pasak turizmo bendrovių darbuotojų, lietuviai vis dar neįpranta planuoti kelionių iš anksto, todėl dažnai patiria ir nuostolių, ir nepatogumų. "Baltic Travel Service", norėdama įtikti klientams, pasiūlė kelionę į Mėnulį. 2010 metais tokią kelionę rengia JAV finansinių paslaugų bendrovė "Thomas Cook". Įregistruotas ir pirmas keleivis iš Lietuvos. LA

pernai Bratton susipyrko su New Yorku meru ir turėjo palikti savo postą. New Yorko laimei, estafetę ryžtingai tęsia Howard Safire, ir didmiestis, kuris kadaise buvo JAV nusikaltėlių sostinė, tampa bene saugiausia šalies miestu. Nuo 1990 metų žmogžudysčių sumažėjo perpus, plėšimų - 40%, automobilių vagysčių - irgi apie tiek. Bet, aišku, baudžiama ne tik už išduotus langus ir ne vietoje pastatytą automobilį. Net už važiuojamą dviračių draudžiamose vietose, pavyzdžiui, parke, buvo galima gauti parų. Nusikaltimų kreivė liūdesi kils, o paskui ėmė kristi. Bet

Epidemija, kuri vadinasi nusikalstamumas

(Pabaiga. Pradžia Nr. 31)

Bratton padidino lauke būdinių policininkų skaičių, o sumažino dirbančių patalpose. Rytų New Yorko policininkams buvo įsakyta budėti karščiausiose vietose: prie telefono būdėlių ir gatvių sankryžų, kur paprastai būriuodavosi narkotikų pardavėjai ir įtartini žmonės. Gatvėse pradėta tikrinti kiekvieną ne vietoje pastatytą automobilį. Net už važiuojamą dviračių draudžiamose vietose, pavyzdžiui, parke, buvo galima gauti parų. Nusikaltimų kreivė liūdesi kils, o paskui ėmė kristi. Bet

pernai Bratton susipyrko su New Yorku meru ir turėjo palikti savo postą. New Yorko laimei, estafetę ryžtingai tęsia Howard Safire, ir didmiestis, kuris kadaise buvo JAV nusikaltėlių sostinė, tampa bene saugiausia šalies miestu. Nuo 1990 metų žmogžudysčių sumažėjo perpus, plėšimų - 40%, automobilių vagysčių - irgi apie tiek. Bet, aišku, baudžiama ne tik už išduotus langus ir ne vietoje pastatytą automobilį. Net už važiuojamą dviračių draudžiamose vietose, pavyzdžiui, parke, buvo galima gauti parų. Nusikaltimų kreivė liūdesi kils, o paskui ėmė kristi. Bet

Pagal JAV spaudą

Nauja Lietuvių žurnalistų sąjungos vadovybė užsienyje

Lietuvos Žurnalistų Sąjungos buvusios valdybos išdininkė Rūta Sakienė, atvykusi iš Los Angeles į New Yorką, perduoda Sąjungos dokumentus ir išdą naujai valdybai. Šalia jos: Kęstutis K. Miklas - naujasis pirmininkas, Salomėja Narkėliūnaitė - sekretorė ir Paulius Jurkus - vicepirmininkas finansams.

Birželio 15 d. Lietuvių žurnalistų sąjungos nariai užsienyje korespondenciniu būdu patvirtino Sąjungos naują centro valdybą.

Valdybą sudaro: pirmininkas Kęstutis K. Miklas - Lietuvos Telegramų agentūros "ELTA" ir savaitraščio "Darbininkas" akredituotas korespondentas Jungtinėse Tautose bei New Yorke; sekretorė Salomėja Narkėliūnaitė - įvairių lietuviškų laikraščių akredituota korespondentė Jungtinėse Tautose ir buv. "Vienybės" redaktorė; vicepirmininkai: Paulius Jurkus - Užsienio lietuvių rašytojų sąjungos valdybos pirmininkas ir "Darbininko" redakcinio kolektyvo narys; Romas Kežys - "Laisvės Žiburio" radijo programos vadovas, ir Julius Vėblaitis - užsienio lietuvių spaudos bendradarbis švietimo reikalams.

Užsienio lietuvių žurnalistų sąjunga išsikūrė Vokietijoje, kada, sovietams okupavus Lietuvą, daug Lietuvos žurnalistų pasitraukė į Vakarus. Ji pradėjo savo veiklą, kai 1946 m. gegužės 11-12 dienomis suvažiavę žurnalistai į Hanau lietuvių pabėgėlių stovyklą išrinko savo pirmąją

centro valdybą, kurios pirmininkas buvo dr. J. Pajaujįs ir nariai: H. Blazas, V. A. Brazilius, J. Cicėnas, J. Kardelis, A. Merkelis, K. Obolėnas, S. Urbonas ir J. Vaidėlys. Nuo 1949 m. daugumai žurnalistų emigravus į JAV ir į kitus kraštus, Sąjungos veikla sustojo. Ji atgijo, kai 1953 m. į New Yorką suvažiavę žurnalistai nutarė Sąjungą atkurti ir išrinko naują centro valdybą, kurios pirmininku buvo V. Rastenis, o nariais: S. Narkėliūnaitė, K. Obolėnas, D. Penikas ir A. Šalčius. Sąjunga veikia iki šiai dienai. Jos paskutinįją valdybą sudarė pirmininkas Karolis Milkovaitis ir nariai: P. Maželis, I. Medziukas, R. Sakienė ir V. Šeštokas. Jos sąrašuose esama per 200 narių, gyvenančių JAV, Kanadoje, Australijoje, D. Britanijoje, Vokietijoje, Belgijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Argentinoje, Brazilijoje ir Veneculoje.

Naujoji Sąjungos valdyba jau perėmė iš buvusios valdybos visą dokumentaciją ir išdą. Valdyba yra apsisprendusi ir toliau leisti žurnalą "Lietuvis Žurnalistas", paruošti ir išleisti istorinę apžvalgą ir vaizduotę apie užsienio lietuvių periodinę spaudą

nuo 19-to amžiaus iki šiai dienai. Ji taip pat numato organizuoti žurnalistines popietes su paskaitomis ir diskusijomis nūdienais aktualiais klausimais, liečiančiais lietuvių išlaikymą ir kultūrinės veiklos plėtotę užsienyje, ryšių su Lietuva tobulinimą, Lietuvos ekonominę padėtį, valdančiųjų partijų priešrinkiminių pažadus ir jų įgyvendinimą, Lietuvos užsienio politiką ir kt.

Naujoji valdyba yra pasiruošusi apjungti visus spaudos darbuotojus, gyvenančius užsienyje. Buvusioji valdyba bandė per išvijos spaudą ir laiškais susisiekti su tais Sąjungos nariais, kurie neatsako į jiems siūstus laiškus ir nesusimoka savo 5 dolerių metinio nario mokesčio, bet be pasekmių. Kai kurie jiems siūsti laišškai sugrįžo, kai nesurado adresato. Naujoji valdyba kviečia visus tokius narius atsiliepti. Ji taip pat kviečia atsiliepti ir visus tuos spaudos bendradarbius, kurie norėtų tapti Sąjungos nariais. Jos adresas: Lithuanian Journalists Association, 71 Farmers Ave., Plainview, NY 11803 - telefonas ir faksas (516) 935-0896. (k.k.m.)

Pasaulinis Katalikų Jaunimo Kongresas Paryžiuje šį savaitgalį (rugpjūčio 21-24 dienomis)

Jame dalyvauja POPIEŽIUS JONAS PAULIUS II

Dvyliktasis Pasaulinis Katalikų Jaunimo Kongresas įvyksta rugpjūčio 21-24 dienomis Paryžiuje, Prancūzijoje. Visas keturias dienas jame dalyvauja ir popiežius Jonas Paulius II.

Šv. Tėvas į Paryžių iš Romos išvyksta ketvirtadienio, rugpjūčio 21-osios, rytą. Rugpjūčio 21-ąją Popiežius trumpam iš Paryžiaus nuvyks į gretimą Evry miestą ir aplankys neseniai baigtą statyti naują modernios architektūros katedrą. Šeštadienį, rugpjūčio 23-ąją, dalyvaus susitikime su jaunimu iš viso pasaulio. Sekmadienį, rugpjūčio 24-ąją, Šv. Tėvas aukos Dvyliktųjų Pasaulinių Jaunimo dienų uždarymo Mišias. Grįžimas į Romą numatytas vėlu rugpjūčio 24-osios vakarą.

Nors Paryžiuje bus iškilmingai švenčiama dvyliktoji pasaulinė jaunimo diena, tačiau katalikų jaunimo iš viso pasaulio susitikimas su popiežiumi įvyks ne dvyliką, bet šeštą kartą. Popiežius Jonas Paulius II 1986 metais įsteigdamas pasaulinę jaunimo dieną pasiūlė jaunimui dvigubą jos šventimo programą: kasmetinė jaunimo diena švenčiama Verbu sekmadienį atskirai kiekvienoje vyskupijoje, o kas antri metai rengiami viso pasaulio jaunimo sąskrydžiai, į kuriuos atvyksta ir popiežius. Pirmasis toks pasaulinis susitikimas įvyko 1987 metais Argentinos sostinėje Buenos Aires; antrasis - 1989-aisiais metais Ispanijos Santiago de Compostela Marijos šventovėje; trečiasis - 1991-ųjų Čenstakavo Dievo Motinos šventovėje, Lenkijoje; ketvirtasis - 1993 metais Denverėje, Colorado valstijoje,

JAV; penktasis - prieš porą metų Filipinų sostinėje Maniloje. Šio šeštojo susitikimo su jaunimu, įvyksiančio Paryžiuje, metu Popiežius turėtų pasiūlyti kito tokio susitikimo vietą, įvyksiančio po dvejų metų, tai yra 1999-aisiais.

Kongreso metu Šv. Tėvas suteiks Krikšto ir Sutvirtinimo sakramentus dešimčiai jaunuolių, norinčių tapti katalikais. Jų amžius nuo 15 iki 32 metų. Penki vyrai ir penkios merginos: trys jaunuoliai iš Afrikos, du iš Azijos, du iš Lotynų Amerikos, vienas jaunuolis iš Rusijos, viena mergina iš Tahiti. Jauniosioji - iš Ogden, Utah, JAV.

Prieš Kongresą, rugpjūčio 4 d., Šv. Tėvas, kalbėdamas gausiam būriui maldininkų, kvietė pasaulio jaunimą dalyvauti kongrese Paryžiuje.

Brangus jaunime. Laukiu jūsų Paryžiuje. Labai džiaugiuosi, kad galėsiu su jumis susitikti; kartu su jumis melstis ir permąstyti mūsų tikėjimą į Kristų, nemirtingojo gyvenimo šaltinį. Visų pasaulio kraštų Bažnyčioje bresta nauja karta žmonių, ištroškusių tiesos, laisvės ir laimės. Ta naujoji karta esate jūs, brangus jaunime, kupini veržlumo ir ištroškę tvirtų, nepraieinančių vertybių. Jūs ieškote tikrųjų mokytojų ir liudytojų, kurie jums parodytų tiesos ir meilės kelią. Dažnai jūs klausiate: "Kas gi mus išmokys melstis? Kas mus įvesdins į gailinančią Gerosios Naujienos slėpinį?" Žiūrėkite į tuos, kurie pirma jūsų ėjo tikėjimo ir šventumo keliu. Jų patirtis ir liudijimas tebūna jūsų kelrodžiai. Kelias į

šventumą Jėzaus nurodytu Evangelijos keliu yra kiekvieno krikščionio pašaukimas. Šventumas yra ne kas kita, kaip artimas bendravimas su dieviškąja Meile Trejbe, bičiulystė su įsikūnijusiu Dievo Sūnumi Jėzumi Kristumi.

Brangus jaunime, Kristus kiekvienam iš jūsų kartoja: "kelkis ir eik!" Jis jumis pasitiki, jis laukia kiekvieno iš jūsų. Jis kiekvieną ragina suprasti savo žmogišką kilumą. Kiekvienam atleidžia ir kiekvienam suteikia savo džiaugsmą ir ramybę. Šiame Evangelijos kelyje, vedančiame į Kristų, nuolatos jus lydi Švenčiausioji Mergelė Marija. Jei jums sunku, prašykite jos pagalbos ir jina jums tikrai padės gyventi Dievo vaikų vertą gyvenimą.

Ar lietuvių jaunimo grupė dalyvaus šiame kongrese, neteko sužinoti.

Vatikano radijas

Būdas paskatinti žmones daugiau skaityti

Norėdama pamatyti daugiau skaitančių žmonių miesto transporto Turino valdžia ketina įvesti naują - siūlyti tramvajais važinėjantiems keleiviams paskaityti knygu. Turino miesto taryba pareiškė, jog knygos bus veltai dalijamos tramvajuose jau nuo rugšėjo. Pareigūnai teigia, kad jų projektas neturi precedento Europoje, ir tvirtina, kad tai padės populiarinti literatūrą, nes daugiausia bus siūdoma poezijos ir apsakymų knygu - būtent tai labiausiai tinka trumpai kelionei mieste. LA

SKELBIMAI

Nebrangiai remontuojame ir rekonstruojame įvairius namus, apartamentus, ofisus ir parduotuves. Taip pat atliekame išorės remonto ir statybos darbus. Skambinti nuo 10 PM iki 12 PM. Kviesi Žilviną. Tel: (718) 2055398 (sk.)

Reikalinga atsakinga ir sąžininga mergina tvarkyti namus ir prižiūrėti du vaikus (kūdikį ir 3 metų mergaitę). Reikės pagloboti ir du draugiškus šunelius. Mokamas atlyginimas, suteikiamas atskiras butas ir nemokamas maitinimas. Skambinti: (212) 673-6097. Paskambinus palikti savo vardą ir telefono numerį bei laiką, kada Jus geriausiai pasiekti. (sk.)

Išnuomojamas kambarys labai patogioje vietoje. Virtuvė ir vonia teks naudotis bendrai su šeiminingais. Mokestis - \$60 per savaitę. Skambinti: (718) 441-1215. (sk.)

Reikalinga moteris raštinės valymams, įvairiems patarnavimams, galinti vairuoti mašiną. Turi mokėti kalbėti angliškai. Darbas - nuo pirmadienio iki penktadienio (9 val. ryto - 5 val. po pietų). Tel.: (516) 681-7224. (sk.)

"Lietuvos aidas", patriotinės minties, plačios informacijos dienraštis, daugiausiai skaitomas išvijos lietuvių, dėl daugiau kaip dvigubai pabrangusio pašto, buvo priverstas pakelti metinę oro pašto prenumeratą iki \$130 nuo 1994 m. rugpjūčio 1 d. Čekį \$130 rašyti "Lietuvos aidas" vardu ir siųsti JAV įgaliotiniui adresu: Bronius Juodelis, 239 Brookside Lane, Willowbrook, IL 60514. Tel. 630 986-1613.

Kretingos pranciškonų labdaros valgyklai, kuri buvo aprašyta DARBININKO Nr. 29, aukojo:

R. ir A. Dulskiai, Cocoa Beach, FL., a. a. Jono Ignatavičiaus atminimui - 50 dol.

Norintieji prisidėti prie šios valgyklos išlaikymo, prašomi aukas siųsti:

Franciscan Fathers
361 Highland Blvd.
Brooklyn, NY 11207.

Pažymėkite, kad tai jūsų auka Kretingos vienuolyno labdaros valgyklai.

ATLANTA Import Export, Inc., siuntinių į Lietuvą persiuntimo bendrovė, siuntinius vėl priims **rugpjūčio 30 d.**, šeštadienį, nuo 12 val. iki 1 val. popiet Kultūros Židinio kieme. Dėl informacijų skambinkite tel. (914) 258-5133.

ATLANTOS atstovas New Yorke yra **Ramūnas**, skambinkite minėtu telefonu ir susitarkite. Jis mielai paims Jūsų siuntinius iš namų.

"VILTIES" siuntinių agentūros atstovas siuntinius vėl priims Brooklyne, Kultūros Židinio kieme, buv. spaustuves patalpose, **rugšėjo 6 d.**, šeštadienį, nuo 1 val. iki 4 val. popiet.

Brooklyne mūsų atstovas yra Algis Jankauskas, tel. (718) 849-2260. Jis paims siuntinius iš namų.

Siuntiniai į Lietuvą laivu arba oru. Pinigai pervedami doleriais per 2 - 5 dienas.

Maisto siuntiniai:

Šventinis \$39.;

50 svarų įvairaus maisto

siuntinys už \$98.

TRANSPAK,

4545 W. 63rd St.

Chicago, IL 60629

tel. (773) 838-1050.